

بسمه تعالی

دانشگاه دامغان

جزوه درسی

آشنایی با مبانی دفاع مقدس

دکتر رمضان دهقان

این جنگ یک گنج است،

آیا ما خواهیم توانست این

گنج را استخراج کنیم؟

فرمانده کل قوا حضرت آیت الله خامنه ای

This War Is a Treasure Trove
Could We Be Able to Tap
This Treasure Trove?

Commander In Chief

Hazrate Ayatollah Khamene i

معرفی سایت پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس

WWW.DSRC.IR

تهیه و تنظیم: سردار حسن زمانی تابستان ۱۳۹۱

ظهور انقلاب اسلامی ایران ، عکس العمل عراق و نظام بین الملل

انقلاب اسلامی مردم ایران پس از اوج گیری در سال های ۵۷-۱۳۵۶ در بهمن ماه ۱۳۵۷ به پیروزی رسید و سبب حاکمیت نظام جمهوری اسلامی در ایران شد که و وضعیت تازه ای در منطقه و جهان پدید آورد و عواقبی را در پی داشت جدایی ایران از بلوک غرب در نظام دو قطبی و اعلام استقلال کامل در نظام بین الملل و خروج از دایره و ابستگان آمریکا در همسایگی شوروی ، محسوس ترین تبعات این انقلاب بود علاوه بر این، استقلال یکی از کشورهای منطقه خلیج فارس آن هم کشوری که دارای بیش ترین ساحل در این منطقه است و تأثیر گذاری قطعی این امر در سرنوشت نفت . ارائه الگویی جدید برای مبارزه با استبداد . رهایی یک ملت از وابستگی و کسب استقلال و آزادی در مهمترین منطقه نفت خیز جهان - که دولت های آن فاقد مشروعیت مردمی بودند - ارائه ایدولوژی جدید برای مبارزه با اسرائیل در وضعیتی که ایدولوژی های گذشته ناتوانی خود را برای مقابله با اسرائیل نشان داده بودند، بخشی از نتایج پیروزی انقلاب اسلامی ایران بود که نظام بین الملل نمی توانست در مورد آن بدون واکنش باقی بماند : خصوصاً از آمریکا و هم پیمانان منطقه ای آن در خاورمیانه بیشترین واکنش ها انتظار می رفت.

بروز بحرانهای متعدد و گسترده و پی در پی داخلی افزایش حضور ناوهای آمریکایی در خلیج فارس و تشکیل ناوگان پنجم دریایی آمریکا با هدف پر کردن خلا قدرت در این منطقه بعد از سقوط ژاندارم منطقه (شاه ایران) تشکیل نیروی یک صد و ده هزار نفری واکنش سریع در ارتش آمریکا پس از پیروزی انقلاب اسلامی به منظور حضور سریع در مناطق ویژه، فعالیت جدید نیروهای آمریکایی در پایگاههای نظامی کشور ترکیه در همسایگی ایران و پذیرش شاه در آمریکا هر کدام تهدیدی علیه ایران اسلامی محسوب می شد جدی بودن این تهدیدات به خصوص با حمله آمریکا به ایران در صحرای طبس - که به شکست آمریکایی ها انجامید- و با حمایت از کودتای نوژه - که در آستانه وقوع کشف گردید - آشکار شد

از سوی دیگر، حکومت عراق که امضای قرارداد ۱۹۷۵ الجزایر را تحمیل بر خود می دانست و همواره در پی فرصت بود که به هر نحو ممکن از عملی شدن آن شانه خالی کند و تنگناهای ژئوپلیتیک خود را با تجاوز به خاک ایران بهبود بخشد گرایش به سمت غرب را آغاز کرده بود مراد دپلماتیک جدید سران حکومت عراق با حاکمان عربستان سعودی در آستانه پیروزی انقلاب اسلامی در ایران برکناری حسن البکر ریس جمهوری عراق و جایگزین شدن صدام حسین به جای وی اندکی پس از پیروزی انقلاب اسلامی تیره شدن روابط عراق با سوریه پس از برکناری

حسن البکر تصفیه درونی حزب بعث و اعدام عناصر بر جسته حزب کمونیست عراق همگی نشان دهنده تغییر جهت حزب بعث عراق به سمت غرب بود در این حال حکومت عراق با اخراج رهبر انقلاب اسلامی ایران از عراق در آبان ۱۳۵۷ و همچنین پس از انقلاب ایران با به شهادت رساندن روحانیون مبارزه عراق از جمله آیت الله سید محمد باقر صدر و اخراج ایرانیان مقیم عراق . دشمنی خود را با انقلاب اسلامی آشکار می ساخت . هدف این اقدامات حکومت عراق دامن زدن به جنگ سرد علیه ایران اسلامی تلقی می شد از همان اوایل تشکیل نظام اسلامی در ایران . اوضاع استانهای هم مرز با عراق بحرانی شد و از خوزستان تا آذربایجان غربی دست خوش حوادثی گردید که گروههای ضد انقلاب داخلی با حمایت عراق و یا عناصر منطقه را برای شروع نبردی سنگین آماده می کرد و در این حال با تجاوزات زمینی هوایی و دریایی و با راه انداختن جنگ روانی علیه ایران قدرت واکنش قوی ایران را می آزمود و معابر وصولی مناسب را برای آغاز هجوم سراسری شناسایی می کرد

در مقابل ، نظام نوپای جمهوری اسلامی که هیچ اندیشه فرامرزی به جز صدور فرهنگ انقلاب اسلامی نداشت . در همان روزهای آغازین انقلاب به سرعت از توان نظامی خود کاست مستشاران نظامی آمریکایی را از کشور اخراج کرد . از پیمان نظامی و منطقه ای سنتو خارج شد قرارداد خرید زیر دریایی و آواکس را با کشورهای آلمان و آمریکا لغو کرد . سقف پرسنل ارتش را از پانصد هزار تن به نصف تقلیل داد و دوره خدمت وظیفه را از دو سال به یک سال کاهش داد این وضعیت تا گذشت شش ماه پس از انقلاب ادامه داشت . اما پس از بروز چندین بحران در شش ماهه اول انقلاب که آخرین آن غائله پاوه بود و پس از این که آمریکایی ها شاه را پذیرفتند . اقدامات بازدارنده به مرور آغاز شد تشکیل سپاه پاسداران و شروع تحول در ارتش و بازسازی آن که از همان روزهای اول انقلاب آغاز شده بود بخشی از این اقدامات باز دارنده محسوب می شد افزایش خدمت سربازی از ۱۲ ماه به ۱۸ ماه و واگذاری فرماندهی کل قوا به رئیس جمهوری وقت که افزایش انسجام تشکیلات نظامی را در پی داشت و می توانست موجب هماهنگی قوای لشکری و کشوری شود نیز بخش دیگری از اقدامات باز دارنده ایران به شمار می رفت . به موازات این تلاش ها، تصرف سفارتخانه آمریکا در تهران، بسیاری از برنامه های ضد امنیتی آمریکا علیه ایران را فاش کرد و اسناد به دست آمده از آن ، ضمن آن که عوامل داخلی آمریکا را که نقش های مهمی در تکمیل توطئه آمریکا علیه ایران داشتند - افشا کرد . بسیاری از تهدیدات را نیز بر طرف کرد . این اقدامات با کشف کودتای نوژه تکمیل گردید.

البته اقدامات باز دارنده ایران در حدی نبود که مانع از هجوم سراسری ارتش عراق به خاک کشور شود . در این وضعیت ، قوای مسلح نوپای ایران با بحران های داخلی درگیر بودند . بحران هایی

که حتی بخش هایی از استان های غربی را به میدان جنگ های پارتیزانی تبدیل کرده بود. ارتش و سپاه هر دو برابر مقابله با ضد انقلاب مسلح در گیر بودند. اما مسئولیت اصلی مقابله با جنگ روانی. آشوب. ترور، ارباب مردم و شهادت عناصر شاخص انقلاب، متوجه سپاه بود و عملاً عمده توان آن را به خود مشغول کرده بود و سپاه با گسترش توان خود در سراسر کشور به حفظ امنیت شهرها، روستاها، جاده ها و بسیاری از مناطق مرزی می پرداخت. به این ترتیب. ارتش، وژاندارمری و سپاه در برابر معابر وصولی ارتش صف آرایی کرده بودند و لیکن کم تر از ۲۰ درصد توان موجود قوای مسلح ایران در این بخش به کار گرفته شده و بقیه در سایر نقاط کشور در حال برقراری نظم و حفظ امنیت بودند. طراحی کودتای نوژه در ارتش ایران - که در حال تحول از ارتش شاهنشاهی به ارتش جمهوری اسلامی بود - نقش تخریبی بسیاری داشت و موقعیت ارتش را که بر اثر تدبیر غلط شاه و در کوران انقلاب در برابر مردم قرار گرفته و تضعیف شده بود و می رفت تا با رهبری امام باز سازی شود. مجدداً تضعیف کرد از سوی دیگر دشمن در ارزیابی بحران های موجود در کشور. دچار اشتباه شده بود و این وضعیت را به عدم ثبات نظام تعبیر می کرد به گمان دشمن در صورت یک تهاجم خارجی، نظام جدید ایران دچار گسستگی می شد و فرو می ریخت. با این پیش فرض. چند دیدار بین مقامهای عالی رتبه عراقی و آمریکایی صورت گرفت و پس از همانگی های لازم، عراق در شهریور ۱۳۵۹ تجاوزات خود را به ایران تشدید کرده و چندین نقطه از خاک کشور را به اشغال در آورد تا ضمن سنجش توانایی قوای مسلح ایران واکنش افکار جهانیان را نیز بسنجد در مقابل، قوای مسلح جمهوری اسلامی ایران نتوانستند واکنش بازدارنده از خود نشان دهند و افکار عمومی جهانیان نیز در برابر این تجاوزات واکنش نشان نداد. لذا حکومت عراق پس از آن که قرارداد ۱۹۷۵ الجزایر را رسماً در تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۶ به طور یک جانبه لغو کرد در تاریخ ۱۳۵۹/۶/۳۱ هجوم سراسری را به خاک ایران آغاز کرد

تجاوز همه جانبه ارتش عراق

در تجاوز سراسری ارتش عراق قبل از حرکت تانک ها و یگان های پیاده توپخانه ها به شدت شهرهای مرزی ایران را گلوله باران کردند و هواپیما های نیروی هوایی ارتش عراق در عمق ایران تا تهران به پرواز در آمدند و به بمباران چندین شهر پرداختند. این اقدام عراق بیش از آن که اهمیت نظامی داشته باشد. اهمیت روانی داشت. به عبارت دیگر عراق هجوم سراسری زمینی خود را با جنگ روانی آغاز کرد تا زمینه را برای پیشروی نیروهای پیاده تسهیل کند. لذا پس از هجوم گسترده هوایی و شلیک انبوه آتش توپخانه دشمن، عملیات سراسری زمینی او آغاز شد عراق در این هجوم استراتژی جنگ پر شدت و کوتاه مدت را برگزیده بود. اما بلا فاصله پس از هجوم هوایی دشمن امام خمینی ابتکار عمل را در جنگ روانی به دست گرفتند بحران را مهار

کردند و در آرامش به دست آمده برای مسئولان کشوری و لشکری زمینه مناسبی به وجود آوردند تا تدابیر لازم را ببیندیشند و اعتماد به نفس مردم نیز تقویت شود و به عنوان نیروی تأخیری وارد میدان شوند امام با اصلی اعلام کردن جنگ تأکید بر وحدت ملی حمایت از فرماندهان نظامی و باز گذاشتن دست فرمانده کل قوا رئیس جمهوری وقت زمینه های لازم را برای برنامه ریزی فرماندهان فراهم آوردند و استراتژی خودی را به عنوان سلب آرامش از دشمن اعلام کردندواکنش امام . مردم و نظام، نادرستی پیش فرضهای دشمن را آشکار کرد و بدین ترتیب استراتژی جنگ سریع و پر شدت مورد نظر حاکمان عراق به نتیجه نرسید پس از گذشت سه روز از آغاز جنگ تحلیل گران نظامی اهداف عراق از شروع جنگ را دست نیافتنی دانسته و ارتش این کشور را شکست خورده تلقی کردند حکومت عراق نیز پس از گذشت شش روز از آغاز جنگ لحن اولیه خود را تغییر داد و از پایان جنگ سخن به میان آورد

عراق در هفته اول جنگ . شهرهایی را اشغال کرد که اغلب کوچک بودند . بزرگترین شهری که در هفته اول جنگ به اشغال در آمد ، قصر شیرین بود عراق در اشغال شهرها با مشکل رو به رو بود و به جز سومار و موسیان که وسعتی اندک دارند . در بقیه شهرها با مقاومت سرسختانه مواجه شد . هنگام تصرف بستان و سوسنگرد شماری از نیروهای سپاه و ژاندارمری در پاسگاه مرزی سوبله در برابر ارتش عراق ایستادند و پس از سقوط این پاسگاه ؛ عراقی ها وارد بستان و سوسنگرد شدند و عناصری از گروههای موسوم به جبهه التحریر را در آن جا مسقر کردند که کمک های بسیاری به ارتش عراق می کردند . به هر صورت ارتش عراق در پایان هفته اول دشت هایی وسیع را پشت سر گذاشته و تعدادی از شهرها را با دادن تلفات زیاد تصرف کرده بود. اما در جبهه غرب، پشت دروازه های سر پل ذهاب و گیلان غرب و در جبهه جنوب . پشت دروازه های خرمشهر . اهواز و پشت رودخانه کرخه(در منطقه دزفول) مجبور به توقف شد . به این ترتیب هدف ارتش عراق هم در جبهه جنوب و هم در جبهه غرب ناقص ماند. لذا پس از پایان هفته اول، استراتژی عراق از جنگ سریع و پر شدت به جنگ بلند مدت و فرسایشی تبدیل شد در جبهه غرب عراق تمایلی به سرمایه گذاری بیش تر نداشت و در جبهه جنوب نیز هدف خود را از تصرف خوزستان به تصرف خرمشهر و آبادان محدود کرد . از آغاز هفته دوم جنگ، عراق حمله خود را به خرمشهر تشدید کرد و در همان حال ، شعار صلح خواهی نیز سرداد . عراق در صورت موفقیت می توانست لااقل با دست داشتن مناطق مهم . ادعای حاکمیت خود بر اروند رود را به ایران تحمیل و بدین ترتیب مطامع تاریخی عراق در خصوص انتقال مرزهایش به ساحل شرقی اروند رود تحقق می یافت . اما جنگ در خرمشهر به درازا کشید و مدافعان شهر که از مرز تا پل نو چهار روز در مقابل دشمن ایستادگی کرده بودند . در محله های خرمشهر از پل نو تا پل خرمشهر

– آبادان نیز سی روز تمام جنگیدند در حالی که با انسداد جاده های اهواز خرمشهر اهواز – آبادان و ماهشهر – آبادان که به ترتیب در تاریخهای ۱۳۵۹/۷/۳، ۵۹/۷/۱۹ – ۵۹/۷/۲۳ مسدود شدند . شهر در محاصره کامل قرار داشت

پس از سقوط خرمشهر ، دشمن تصرف آبادان را هدف قرار داد چهار روز پس از سقوط خرمشهر نیروهای عراقی با عبور از رودخانه بهمنشیر در منطقه کوی ذولفقاری ، وارد جزیره آبادان شدند . لیکن با همت مدافعان آبادان، متجاوزان عقب رانده شدند طوری که عراق تا پایان جنگ دیگر برای عبور از بهمنشیر و ورود به آبادان به استقبال خطر نرفت و سرمایه گذاری جدی نکرد بنابراین ارتش عراق در اشغال هدف محدود شده خود نیز ناکام ماند و بخش جنوبی خرمشهر(جنوب کارون) و جزیره آبادان از اشغال دشمن مصون ماند و به این ترتیب با تصرف ناقص اهداف یک خط پدافندی ناقص و آسیب پذیر به دشمن تحمیل شد

شانزده روز پس از حادثه کوی ذولفقاری ، عراق برای تصرف مجدد سوسنگرد – که در تاریخ ۱۳۵۹/۷/۹ آزاد شده بود حمله کرد و این شهر را برای بار دوم به محاصره در آورد اما این بار نیز با مقاومت سر سختانه نیروهای خودی روبه رو شد و پس از دو روز شکست خورد بدین ترتیب هدف عملیاتی سلب آرامش از دشمن به نتیجه رسید و ارتش عراق را مجبور به پذیرش وضعیتی آسیب پذیر کرد در عین حال عراق که در مقایسه توان نظامی دو کشور توازن نظامی موجود را به نفع خود می دید . حاضر به عقب نشینی نبود و می خواست در مذاکرات آتی ، مناطق اشغالی را عامل تضمین کسب امتیاز از ایران قرار دهد پس از اشغال سرزمین های ایران چندین بار هیئت های صلح بین ایران عراق تردد کردند . سازمان کنفرانس اسلامی و سازمان غیر متعهد ها هر کدام هیئتی را مأمور به میانجیگری کردند همچنین نماینده دبیر کل سازمان ملل متحد چند بار به تهران و بغداد سفر کرد تهران هیچ گاه راه را به روی فعالیت دیپلماتیک نیست . اما ایران را به قبول آتش بس توصیه می کردند! در مقابل ، ایران که دارای موضعی ثابت بود و اعلام می کرد که قبل از هر چیز ارتش عراق باید بدون قید و شرط از سرزمینهای اشغالی عقب نشینی کند . تنها راه چاره را در اقدام نظامی می دید

بن بست در جنگ ، تحول در استراتژی

مدتی پس از هجوم سراسری ارتش عراق در چارچوب استراتژی آزاد سازی سرزمین های اشغال شده چهار عملیات گسترده طرح ریزی شد که در صورت موفقیت ، نه تنها سرزمینهای اشغالی آزاد می شد و مرزهای بین المللی در استان خوزستان تأمین می گردید . بلکه دشمن تا حومه بصره تعقیب می شد اما ابزار کافی برای اجرای این استراتژی در دست نبود و توان به کار گرفته شده نیاز

عملیاتی را کفایت نمی کرد. لذا استراتژی یاد شده به نتیجه نرسید و جنگ با بن بست رو به رو شد تنها راه خروج از بن بست با وقوع تحول استراتژیک در جنگ میسر بود گریزی از استراتژی تأیید شده آزادی سرزمینهای اشغالی نبود اما ابزارها و روشها باید تغییر می کرد. فرماندهی جنگ که برای اجرای این استراتژی می بایست سازمانهای ارتش و سپاه و نیروهای مردمی را به کار می گرفت به جز ارتش به کارگیری سایر ابزارها را قبول نداشت ضمن آن که روش های به کار گرفته شده نیز کاربرد لازم را نداشتند. در این اوضاع، بازنگری و ارزیابی عملکرد گذشته به کوشش برخی از فرماندهان نظامی آغاز شد و نیروهای خودی در بستر نبردهای محدود با روش آزمون و خطا به بررسی پرداختند. لیکن وظیفه اصلی در این مورد متوجه فرمانده کل قوا (ریس جمهور وقت) بود اما وی پس از احساس بن بست جهت یافتن راه حل نظامی برای جنگ، اقدامی نکرد فرمانده کل قوا برای باز کردن گره جنگ تدبیری نداشت و نیز از اندیشه فرماندهانی که اوضاع جنگ را درک می کردند، یاری نمی خواست وی پس از ناکامی نبردهای پل نادری، نصر و توکل، پنج ماه فرصت بازنگری داشت، اما هیچ تدبیر و راه کار جدیدی ارائه نکرد بلکه با روی آوردن به بحران های داخلی و نزدیک شدن به سازمان های مخالف نظام و رو در رو قرار گرفتن در برابر اکثریت مردم از پشتوانه مردمی و ملی نیز بی بهره شد و ضرورت عزل خود را قطعی کرد در این هنگام رهبری نظام در ۱۳۶۰/۳/۲۱ وی را از سمت فرمانده کل قوا بر کنار کرد پس از بر کناری رئیس جمهور (بنی صدر) از مقام فرماندهی کل قوا گروهک های مخالف نظام که با وی هم پیمان شده بودند موقعیت را برای تشدید بحران داخلی مناسب دیدند این گروه ها بدان امید که رئیس جمهور همچنان از حمایت مردمی برخوردار است و از این موقعیت آنان نیز بهره خواهند برد دست به اقداماتی زدند از جمله ابتدا جبهه ملی در ۱۳۶۰/۳/۲۵ با عنوان مخالف با لایحه قصاص، مخالفان را دعوت به راه پیمایی کرد اما رهبری نظام واکنش نشان داد با دعوت امام خمینی از مردم و حضور انبوه آنان در خیا بانها دعوت جبهه ملی به راه پیمایی بی پاسخ ماند پنج روز بعد در ۱۳۶۰/۳/۳۰ سازمان مجاهدین خلق (منافقین) که همان روزهای اول انقلاب اقدام به جمع آوری سلاح و تشکیل تیم های مخفی کرده بود - به حمایت از رئیس جمهور یک راه پیمایی غیر قانونی خشونت بار به راه انداخت. در جریان این اقدام مسلحانه عده ای از عناصر طرف دار نظام به خاک و خون کشیده شدند تا قدرت سازمان به نمایش گذاشته شده و هیبت نظام جمهوری اسلامی شکسته شود. اما نه تنها هدف سازمان تأمین نشد. بلکه واکنش شدید مردم را نیز برانگیخت لذا از روز بعد از واقعه سازمان که از قبل آماده ورود به فاز نظامی شده بود رفتار تشکیلاتی خود را تغییر داد و به اقدامات نظامی مخفیانه روی آورد ترورها و بمب گذاری ها آغاز شد بسیاری از مردم عادی مورد سوء قصد مسلحانه قرار گرفتند و نیز بسیاری از مسئولان کشوری از جمله ۷۲ عضو بر

جسته نظام در انفجار هفتم تیر ماه ۱۳۶۰ در مقر حزب جمهوری اسلامی به شهادت رسیدند سپاه پاسداران انقلاب اسلامی که با تحول در فرماندهی عالی جنگ میدان مانور پیدا کرده بود و می‌بایست در صحنه جنگ قابلیت‌های خود را به نمایش می‌گذاشت. ناگزیر شد در گسترای بسیار بیش‌تر و با حساسیتی افزون‌تر از گذشته برای برقراری امنیت در سطح کشور وارد عمل شود و به عنوان نیروی اصلی پاسدار انقلاب در کنار نیروهای کمیته‌های انقلاب اسلامی و سایر نیروهای امنیتی و اطلاعاتی از جمله اطلاعات نخست‌وزیری به حفاظت از اماکن و شخصیت‌ها، شناسایی خانه‌های تیمی و انهدام تشکیلات منافقین و عناصر آن پردازد. بنی‌صدر و رجوی که هریک با اتکا به نیروهای یکدیگر به هم نزدیک شده بودند به پاریس گریختند و مرکزیت سیاسی محاربه با نظام را در خارج کشور مستقر کردند. اما مرکزیت نظامی سازمان که به رهبری موسی خیابانی در داخل کشور استقرار داشت به دنبال انهدام پی‌در پی خانه‌های تیمی و تشکیلات سازمان در یک عملیات سقوط کرد و با کشته شدن موسی خیابانی و اشرف ربیعی (همسر رجوی) فرماندهی و رهبری سازمان منافقین در داخل کشور فرو پاشید و سازمان جایگاه خود را به عنوان مدعی داخلی به کلی از دست داد و به یک نیروی ایدایی تبدیل گردید در همین حال با وجود تشدید بحران داخلی که نتیجه آن ناامنی عقبه‌های استراتژیک جنگ بود و شمار فراوانی از نیروهای سپاه و بسیج را معطوف خود می‌کرد رهبری نظام بر اصلی‌نگه داشتن جنگ تأکید می‌کرد امام خمینی با اولویت بندی مصالح کشور. اولویت شماره یک را به جنگ اختصاص دادند در این حال با بر طرف شدن موانع هماهنگی بین سپاه و ارتش. فرصت به کارگیری اندیشه‌های جدید نظامی که از اسفند ۱۳۵۹ پایه‌ریزی و در نبردهای محدود از جمله عملیات فرمانده کل قوا در ۱۳۶۰/۳/۲۱ آزمایش شده بود به وجود آمد علاوه بر این. با رفع موانع موثر و ورود سپاه به میدان جنگ. زمینه لازم برای جذب نیروهای انقلابی و شکل‌دهی به این نیروها در قالب سازمان رزم. به وجود آمد و ظرفیت به کارگیری نیروهای مردمی ایجاد شد لذا سپاه می‌بایست در کنار ایجاد امنیت در کشور و مقابله با جریانی که مردم. دولت مجلس و قوه قضائیه را تهدید می‌کرد به مسئله جنگ به عنوان اصلی‌ترین مأموریت خود می‌پرداخت

آزاد سازی مناطق اشغال شده

در وضعیت جدید، مسئولیت سپاه در جنگ بسیار مهم بود و تحول در فرماندهی ارتش که با فرماندهی سرهنگ علی صیاد شیرازی در نیروی ارتش ایجاد شده بود و هماهنگی فوق‌العاده وی و ستادش با سپاه. این مسئولیت را سنگین‌تر می‌کرد تعیین استراتژی جدید نظامی، تعیین مناطق عملیاتی، حفظ ابتکار عمل در نبردها، چگونگی گسترش سازمان سپاه برای جذب بیش‌تر نیروهای

مردمی و مقابله اساسی با دشمن و نیز تفکیک و تبیین نقش سپاه و ارتش . از جمله مواردی بود که به خوبی پی گیری شد و به سرانجامی مطلوب رسید سپاه و ارتش مشترکاً در تبیین و اجرای این موارد عمل کردند و در چهار عملیات گسترده در جنوب محاصره آبادان اهواز، شوش و دزفول را شکستند و شهرهای بستان و خرمشهر را آزاد کردند و در بسیاری از نقاط خوزستان به مرز دست یافتند ، اگر چه پاره ای از نقاط چون شلمچه ، طلائیة فکه و دویرج همچنان در اشغال دشمن باقی ماند.

پایان این مرحله - که به مرحله آزاد سازی موسوم است - حدود ۲۰در صد از مناطقی که در آغاز جنگ اشغال شده بود . از جمله نقاط حساس مرزی یاد شده در جنوب و چندین ارتفاع و شهر مرزی در غرب در اشغال دشمن باقی بود . همچنین تا آن جا که تأمین مرزها ایجاب می کرد . تعقیب دشمن نیز جزو اهداف استراتژی دوره آزاد سازی محسوب می شد . از همین روست که در عملیات نصر(هویزه) و ونیز در عملیات بیت المقدس(فتح خرمشهر)پیش بینی شده بود که پس از آزادی خرمشهر، دشمن تا حومه بصره تعقیب شود ، اما در عملیات بیت المقدس تحقق می یافت و دشمن در آن سوی مرز با موفقیت تعقیب می گردید مسلماً در تصمیم گیری برای ادامه و یا پایان جنگ تأثیر مهمی می گذاشت . به عبارت دیگر، در اختیار داشتن قسمتی از شرق بصره که می توانست عامل فشار به عراق برای تخلیه سرزمین های در اشغال مانده باشد . ممکن بود ضرورت ادامه جنگ را منتفی کند

عبور از مرز برای تعقیب دشمن

در عملیات بیت المقدس به فتح خرمشهر اکتفا شد و آخرین مرحله آن عملی نگردید . لذا شلمچه در دست دشمن باقی ماند و خرمشهر و آبادان همچنان در معرض تهدید بود از فکه تا قصر شیرین نیز از ارتفاعات مرزی همچنان در اشغال بود و شهرهای مرزی یا در اشغال مانده بود ، یا زیر دید و تیر نظامیان عراقی قرار داشت . ارتش عراق که خسارت های خود را در دو سال جنگ به سرعت ترمیم کرده بود . پس از فتح خرمشهر بیش از آغاز جنگ نیرو و تجهیزات داشت . ارزیابی روحیه تجاوزگر رهبری عراق به خصوص صدام حسین . نشان می داد که ارتش عراق همچنان یک تهدید جدی علیه جمهوری اسلامی ایران به حساب می آید از سوی دیگر ، منطق نظامی حکم می کرد در وضعیتی که برتری با خودی است و دور پیروزی ادامه دارد جنگ تا دستیابی به موقعیتی مستحکم ادامه یابد به خصوص که هیچ ندای میانجیگرانه جدی در جهان شنیده نمی شد محافل بین المللی درباره حقوق ایران سکوت کرده بودند و عراق هنوز ۲۵۰۰ کیلومتر مربع از سرزمین های ایران اسلامی را در اشغال داشت و هیچ نشانه ای از عقب نشینی سیاسی طرف مغلوب

مشاهده نمی شد ، کوچکترین امتیازی برای ایران در نظر گرفته نشده بود حتی از محکومیت متجاوز خبری شنیده نمی شد و پرداخت غرامت به ایران به فراموشی سپرده شده بود. لذا برای کسب موقعیت برتر و دست یابی به موفقیتی که با استفاده از آن ، امکان احقاق حقوق ایران میسر باشد ، ادامه جنگ ضروری می نمود . این جمع بندی سران سیاسی و نظامی کشور بود که در جلساتی با فرمانده کل قوا امام خمینی ارائه شد و بر جهت گیری اولیه امام مبنی بر لزوم پایان دادن به جنگ تأثیر گذاشت

بدین ترتیب ضرورت تعقیب دشمن قطعی شد و تعقیب متجاوز تا حصول وضعیتی که تأمین حقوق ایران را مقدور سازد ، مبنای تصمیم گیری واقع شد و نقطه عطفی را در روند جنگ به وجود آورد . تصمیم جدید نیاز به استراتژی جدید داشت . استراتژی جدید با عنوان تعقیب متجاوز هدف های متعددی را دنبال می کرد . آزادی سرزمین های در اشغال مانده تأمین مرزهای بین المللی انهدام ارتش دشمن تا رفع تهدید آن وا داشتن نظام بین الملل به معرفی و تنبیه آغازگر جنگ و دریافت غرامت جنگی از عراق اما به این دلیل که امیدی به پیشرفت کار در مجرای دیپلماسی نبود و نشانه ای از واقع بینی در نظام بین المللی دیده نمی شد راهی جز هدف قرار دادن تغییر حکومت عراق باقی نماند . زیرا تنها در آن صورت بقیه اهداف و حداقل حقوق و منافع ملی ایران تأمین می شد تضمین اجرای این استراتژی حمایت مردم از ادامه جنگ بود . نقش افکار عمومی که در گذرگاههای انقلاب اسلامی تعیین کننده بوده است در اثبات ضرورت ادامه جنگ پس از فتح خرمشهر نیز تأثیر گذار بود رهبری نظام که حفظ مردم در صحنه را در برنامه خویش قرار داده بود و وحدت و یکپارچگی ملی و مردمی را حفظ می کرد هرگز برای تسریع در چرخه امور از روش های غیر مردمی سود نجست . بلکه تنها با تقویت انگیزه ها و تأکید بر جنبه شرعی و تقویت احساس تکلیف در مردم آنان را به حمایت از جنگ فرا می خواند . لذا با وجود آن که جامعه ایران جوان بود و سه برابر عراق جمعیت داشت هرگز در طول جنگ تعداد نیروهای ایرانی در جبهه به تعداد نیروهای عراقی نرسید و هرگز کسی که از خدمت سربازی روی برگردانده بود و یا منطقه عملیاتی را ترک کرده بود . محاکمه نشد. همچنان که کسی برای رفتن به جبهه مجبور نگردید . . این روش که در نظامهای شناخته شده جهان نوعی سوء مدیریت شناخته می شود در انقلاب اسلامی که نوع مدیریت آن از نوع مدیریت انبیاء است و بیش از هر چیز انسان پروری در آن اهمیت دارد روشی کاملاً صحیح و پسندیده است اگر چه در کوتاه مدت سبب از دست رفتن پاره ای از موقعیت های مناسب نیز باشد در مقابل. رهبران بغداد با روش هایی که به کار گرفتند نیروهای فراوانی را در جبهه گرد آوردند حتی شیعیان عراق که دوست داران رهبران روحانی ایران

و مردم ایران بودند و نیز عراقی های ایرانی تبار را هم به جنگ با ایران فرستادند و هرکس روی از جنگ با ایران بر می گرداند . اعدام می شد و یا خانواده اش مورد آزار و اذیت قرار می گرفت اما در ایران در کنار رهبری آموزگاران امام و در کنار نقش تعیین کننده نیروهای داوطلب مردمی سازمانهای ارتش سپاه و بسیج به تفکیک مسئولیت در نبردهای مشترک و مستقل و در آفند و پدافند تجربه های خود را محک می زدند و در چارچوب استراتژی دوره تعقیب متجاوز. وضعیت رزمی خود را ارتقا می دادند: افزایش استعداد تیپ های مستقل ارتش به لشکر ، تشکیل سه نیروی سپاه (زمینی ، هوایی ، دریایی) و نیز اعزام های بزرگ بسیج ، همگی در این استراتژی قابل تبیین است . سلب آرامش از دشمن و وارد کردن ضربات سنگین به سازمان ارتش آن - که به منظور گرفتن فرصت بازسازی و تدبیر از دشمن به اجرا در می آمد - نیز در چارچوب این استراتژی عملی می شد

همچنین اصلی قرار دادن جنگ و پرهیز از سرمایه گذاری در مسائل جانبی از جمله فرعی کردن مقابله با اسرائیل در لبنان در مقایسه با جنگ تحمیلی و تمرکز قوای مسلح در جبهه های جنگ با عراق نیز در جهت تحقق آن استراتژی بود سعی در غافل گیر کردن دشمن در سه عامل زمین ، زمان و تاکتیک و نیز انتخاب زمین نبرد و تحمیل آن بر دشمن از جمله موارد دیگری بود که در اجرای این استراتژی رعایت می شد کسب تجارب جدید در بکارگیری تجهیزات و تعیین نقش تأثیر گذار برخی تجهیزات در تاکتیک های ویژه از جمله نقش شناورها در عملیات خیبر و نقش توپخانه در عملیات والفجر ۸ نیز با توجه به همان استراتژی قابل تبیین است کاهش میزان تأثیر گذاری سلاح های پیشرفته دشمن که با ادامه جنگ در زمین های دشوار، دنبال می شد نیز با توجه به آن استراتژی بود

در استراتژی تعقیب متجاوز که هدف نهایی ، بصره بود . با توجه تداوم جنگ در سه جبهه شمالی میانی و جنوبی، جبهه جنوبی منطقه اصلی نبرد بود و در دو جبهه دیگر تا پایان زمستان ۱۳۶۵ نقش پشتیبانی داشتند . اولین نبرد بزرگ در استراتژی تعقیب متجاوز، عملیات رمضان در شرق بصره بود که به سبب عدم انطباق کامل وضعیت خودی با آن استراتژی با وجود موفقیت های اولیه به اهداف خود نرسید . مهم ترین نبرد بزرگ بعدی عملیات خیبر بود که قابلیت های قوای مسلح جمهوری اسلامی ایران را آشکار می ساخت . در نتیجه این عملیات بود که بلوک غرب کوشید باب مذاکره با ایران را بگشاید. اقداماتی که با سفر نخست وزیر ترکیه به عنوان پیام آور غرب آغاز شد و به سفر مشاور امنیت ملی آمریکا (مک فارلین) به ایران منتهی گردید.

گذر از موانع عبور ناپذیر و تصرف مناطق مهم

عبور از رودخانه بسیار عریض اروند و پشت سر گذاشتن موانع گسترده آن که در عملیات مهم والفجر ۸ به وقوع پیوست و فتح فاو را در پی داشت - خارج از تصور و پیش بینی ها بود به عبارت دیگر ، پایان دادن به توقف چند ساله در پشت دیوار بلند موانع دفاعی عراق و رسوخ به آن سوی دیوار ، اقدامی بود که به نظر ناممکن می رسید اما عملی گردید عبور از اروند خروشان بدون داشتن تجهیزات و لوازم پیشرفته دریایی و هوایی علاوه بر آن که ارتقاء توانایی های مسلح ایران در ارائه اندیشه های جدید و تدبیر های تازه در دنیای نظامی گری برای نیروهای مسلح ایران در ارائه اندیشه های جدید و تدبیر های تازه در دنیای نظامی گری برای شکستن بن بست جنگ توانایی لازم را دارند . تاکتیک های به کار گرفته شده در این عملیات که تلفات فراوانی را در ۷۵ روز نبرد به ارتش عراق تحمیل کرد به تثبیت منطقه تصرف شده انجامید کوتاه کردن (نسبی) دست عراق از شمال خلیج فارس و همسایه شدن ایران با کویت امنیت خلیج فارس را متأثر کرده بود . لذا عملیات والفجر ۸ بسیار مهم تلقی می شد و به نظر می رسید که ایران با در دست داشتن شبه جزیره فاو آماده پایان بخشیدن به جنگ باشد لیکن به رغم ابراز تمایلات قبلی نظام بین الملل برای پایان دادن به جنگ پس از والفجر ۸ نه تنها هیچ اقدامی از آنان در این خصوص دیده نشد . بلکه پس از فتح فاو ، فرانسه - کشوری با ادعای ابر قدرتی - از اردوی غرب و شوروی از اردوی شرق برای تقویت ارتش عراق اقدامات فوق العاده ای را آغاز کردند . در عین حال مقامات ایران بار دیگر پای بندی غرب را به مذاکرات محرمانه خود به بوته آزمایش گذاشتند و سال پس از عملیات فتح فاو را سال سرنوشت نامیدند تا بدین وسیله به افکار عمومی تفهیم گردد که ایران آماده پایان دادن مشروط به جنگ است بر همین اساس ، عملیات کربلای ۴ عملیات سرنوشت ساز نام گرفت . اما در آستانه اجرای این عملیات. داستان سفر مک فارلین به تهران که مخفی مانده بود به وسیله عناصر مشکوک ایرانی و احتمالاً مرتبط با اسرائیل در اختیار یکی از نشریات خارجی قرار گرفت با پخش اطلاعات این موضوع سری رهبر نظام که این مسئله را توطئه ای علیه وحدت ملی می دانست . دستور افشای آن را داد . با افشای ماجرای مک فارلین روابط آمریکا و عراق تیره شد و شوروی ها برای پرکردن جای خالی شده در روابط خارجی عراق به سرعت خود را به این کشور نزدیک کردند و از سوی دیگر برای نشان دادن خشم خود به ایران به دلیل برقراری روابط پنهان با آمریکا . بمباران گسترده ای را علیه ایران سامان دادند . در این بین آمریکایی ها هم که از تیره شدن روابط خود با عراق نگران بودند و این مسئله را سبب سلب اطمینان دنیای عرب از واشنگتن می دانستند از سویی از همکاری شوروی با عراق و بمباران شهرهای ایران تشکر کردند و از سوی دیگر اطلاعات ماهواره ای و غیره مربوط به عملیات کربلا ۴ را در اختیار عراق گذاشتند .

لذا ارتش عراق که از محور اصلی عملیات کربلای ۴ آگاه شده بود شب عملیات اصلی ترین معبر وصولی را مسدود کرد و در نتیجه عملیات سرنوشت ساز هم در بعد سیاسی و هم در بعد نظامی ناکام ماند. به همین دلیل نام عملیات که قبلاً والفجر ۱۰ پیش بینی شده بود به کربلای ۴ تغییر یافت

پیشروی در شرق بصره

عملیات کربلای ۴ با وجود ناکامی، نتیجه ای مثبت در پی داشت طریقه گشودن یکی از گره های بسته جنگ در شرق بصره را نشان داد در حالی که حکومت عراق سرگرم بر پایی جشن ناکامی عملیات سرنوشت ساز ایران بود و آن را حصاد الاکبر(دروی بزرگ)نامیده بود و در حال لشکر کشی به سوی فاو بود تا فاو را پس بگیرد. عملیات کربلای ۵ آغاز شد با طرح ریزی و اجرای سریع عملیات کربلای ۵ که با استفاده از تجارب به دست آمده در عملیات کربلای ۴ و نیز با بکار گیری نیروهای آماده و به جا مانده از آن عملیات انجام شد - موانع شرق بصره که برای هیچ ارتشی در خاورمیانه قابل عبور نبود شکسته شد و بصره برای اولین بار و به طور جدی در خطر سقوط قرار گرفت. غافل گیری دشمن در زمان. زمین و تاکتیک سبب شد که مهم ترین عملیات در دوره تعقیب متجاوز روی دهد. بزرگی حادثه به قدری بود که عراقی ها ابتدا آمریکا را در این قضیه متهم کردند و گمان بردند دریافت اطلاعات عملیات کربلای ۴ فریبی بیش نبوده. غافل از آن که شبکه های اطلاعاتی آمریکا هم در مورد عملیات کربلای ۵ غافل گیر شده بودند

این مسئله که بار دیگر از توان مندی قوای مسلح ایران حکایت می کرد دنیای غرب و شرق را به جمع بندی قاطع رساند. آنان متقاعد شدند که در صورت نداشتن اتفاق نظر ایران برنده قطعی جنگ خواهد بود. در نتیجه اولین توافق بین المللی بین آمریکا و شوروی بر سر پایان جنگ رخ داد و در اولین و آخرین تلاش جدی سازمان ملل متحد برای برقراری صلح قطعنامه ۵۹۸ در شورای امنیت این سازمان تصویب شد این قطعنامه هنگامی تصویب شد که برتری در جنگ با ایران بود در عین حال نحوه تنظیم مواد آن نشان می داد، صرف نظر از این که برای اولین بار به برخی واقعیات جنگ توجه شده با ابهامات بسیاری نیز توأم است که می تواند تأمین کننده تمایلات عراق باشد و بی دلیل نبود که پس از تصویب قطعنامه عراق بلافاصله آن را پذیرفت. اما ایران که نمی توانست ریسک کند و در وضعیت برتر یک قطعنامه مبهم را بپذیرد. پذیرش آن را به توافق بر سر روش اجرای آن مشروط کرد در عین حال برای تحکیم مواضع بین المللی خود که در چانه زنی های بعدی بتواند حداقل امتیازات و حقوق مورد نظرش را استیفا کند. جنگ را ادامه داد. میدان اصلی جنگ که تا عملیات کربلای ۵ در جبهه جنوبی بود از این پس به جبهه شمالی منتقل شد و از سوی دیگر با ورود آمریکا به خلیج فارس و احساس خطر جمهوری اسلامی از آن ناحیه

برای مدتی میدان اصلی نبرد از زمین به دریا انتقال یافت و در مدت چهارماه این وضعیت ادامه داشت تا آن که یک آتش بس نسبی اعلام نشده بین ایران و آمریکا به خلیج فارس برقرار شد و بار دیگر نبردهای زمینی در رأس جنگ قرار گرفت

در جبهه های شمالی چند عملیات موفق اجرا شد. در طی این مدت ایران ضمن ادامه عملیات گفتگو گو برای رسیدن به توافق در نحوه اجرای قطعنامه ۵۹۸ را رها نکرد و در این باره موافقت نسبی دبیر کل سازمان ملل متحد را نیز جلب کرد و با امیدواری در مورد جلب نظر شورای امنیت پیش می رفت نام گذاری والفجر ۱۰ برای عملیات در منطقه حلبچه. نیز می توانست پیامی برای آمادگی ایران جهت پایان دادن به جنگ باشد لیکن دنیا با سکوت خود در برابر این پیام مجوز بمباران شیمیایی حلبچه را به عراق داد و پس از این بمباران نیز اقدام مهمی از کشورهای ثالث دیده نشد از سوی دیگر برخی اختلالات و تضاد منافع بین آمریکا و شوروی در مورد نحوه پایان یافتن جنگ از جمله حضور گسترده و دخالت مستقیم نظامی آمریکا در خلیج فارس، سبب شد که شوروی هم نوایی کاملی (نظیر زمان تصویب قطعنامه ۵۹۸) با دیگر اعضای شورای امنیت نشان ندهد. از این رو ایران در جریان چانه زنی درباره اجرای قطعنامه و رسیدن به وضعیت مطلوب، تهدیدها و قطعنامه های تنبیهی بعدی را چندان جدی نمی گرفت و با افزایش حسن ارتباط با شوروی، از این ابر قدرت برای گرفتن زمان لازم استفاده می کرد

پایان جنگ

عراق پس از شکست در خرمشهر در جریان عملیات بیت المقدس در لاک دفاعی فرو رفت و بیش از هر چیز به ایجاد موانع بر سر راه قوای مسلح ایران پرداخت در همین حال به مرور اعتبار خود را که از دست داده بود بازیابی و ارتش خود را نیز باز سازی می کرد از سوی دیگر، ایران با پیگیری استراتژی تعقیب متجاوز که در حملات پی در پی بروز می کرد- آسیب های مداومی بر روحیه ارتش عراق وارد می کرد که خصوصاً در عملیات والفجر ۸ و سپس در عملیات کربلای ۵ به اوج خود رسید اما از طرف دیگر کمک های مالی تسلیحاتی و اطلاعاتی و نیز حمایت دیپلماتیک و تبلیغاتی نظام بین الملل از عراق، کمبود های روانی ارتش این کشور را جبران می کرد ضمن آن که به برتری توانائی های نظامی عراق روز به روز می افزود عراق با اتکا به حمایت های جهانی علاوه بر تقویت روز افزون قوای زمینی خود. توان نیروی هوایی اش را نیز افزایش داد و به کمک هواپیما های پیشرفته از سال ۱۳۶۲ خلیج فارس را برای ایران ناامن کرد تا با توقف یا کاهش صدور نفت و تقلیل قدرت اقتصادی ایران توان ادامه جنگ را از آن بگیرد و هم زمان ادامه جنگ را گسترش دهد و پای نیرهای فرا منطقه ای را به خلیج فارس بکشاند. ایران در برابر این اقدام چاره

ای جز مقابله به مثل نداشت. از آن جا که تنگه هرمز به روی کشتی های عراقی مسدود بود و کویت و عربستان سعودی به جای عراق نفت می فروختند و حمل و نقل دریایی انجام می دادند. کشتی های کویتی و سعودی هدف هواپیماهای ناشناس قرار می گرفتند و این مسئله دعوت از ابرقدرتها برای اسکورت نفت کش ها را در پی داشت که از سال ۱۳۶۶ بعد از تصویب قطعنامه ۵۹۸ اجرای اسکورت شروع شد و دور جدیدی را در جنگ پدید آورد. در جنبه ای دیگر، تقویت ناوگان هوایی سبب گردید که این کشور از سال ۱۳۶۳ دامنه حملات هوایی خود را تا تهران گسترش دهد و چهار سال بمباران شهرهای ایران را تداوم دهد در این جریان شوروی آلمان و برزیل با تقویت یگان های موشکی عراق نقش مهمی در ادامه حملات این کشور به شهرهای ایران داشتند. این مسئله که بیشتر به منظور کاستن از حمایت مردم و دور کردن آن ها از جنگ و ایجاد واکنش در آنان علیه حکومت ایران صورت می گرفت. به رغم آسیب بسیاری که وارد آورد. واکنش منفی علیه نظام جمهوری اسلامی در پی نداشت. ایران نیز با این قدرت آفند نیروهای هوایی اش تقریباً به صفر رسیده بود. با موشک هایی که به دست آورده یا باز سازی کرده بود. مقابله به مثل می کرد. لذا این اقدام عراق نیز تأثیر تعیین کننده ای در جهت گیری ایران نداشت. اما آنچه نقش تعیین کننده را ایفا می کرد. قوای زمینی ارتش عراق بود که با وجود تلفات فراوانی که در هشت سال جنگ به آن وارد شده بود در روزهای پایانی جنگ پنج برابر روزهای نخست نیرو و لشکر داشت و تعداد ادوات زرهی و هواپیمایش نیز دو برابر شده بود. این در حالی بود که شمار نیروهای ایران کم تر از ۳۰ درصد نیروهای عراق بود. در چنین حالتی عراق در یک سال آخر جنگ از درگیر کردن یگان های اصلی خود نیز پرهیز کرد و هرگز حاضر نشد برای دفاع از جبهه شمالی خود آنها را به کار بگیرد. با چنین وضعیتی و در حالی که قوای مسلح ایران در منطقه حلبچه در گیر بودند. ارتش عراق به فاو حمله کرد و با استفاده از سلاح شیمیایی و غافل گیری نیروهای خودی. فاو را پس گرفت و وضعیت جدیدی را پیش آورد دست یابی به فاو برای عراق که به جز ضعف روحی نیروها. در همه جنبه های مادی، برتری محسوسی بر ایران یافته بود. برای ارتش عراق مشکل گشا شد و با آشکار شدن این برتری و نیز با اتکا به سلاحهای غیر متعارف. مناطق از دست داده شلمچه. مجنون و زبیدات را باز ستاند در همین وضعیت آمریکا که هم زمان با حمله عراق به فاو در حمله سمبلیک سکوهای نفتی ایران را هدف گرفته بود تا حمایت خود را از عراق اثبات کند. در تاریخ ۱۳۶۷/۴/۱۲ یک هواپیمای مسافربری ایران را بر فراز خلیج فارس هدف قرار داد و ۲۹۰ مسافر را به شهادت رساند هم زمان خبرهایی دال بر تهدید به بمباران شیمیایی و حتی بمباران اتمی شهرهای بزرگ به ایران می رسید و سرنگونی هواپیمای مسافربری نیز هشدار برای حملات بعدی معنا می شد لذا تجزیه و تحلیل اوضاع موجود سبب شد که در

تاریخ ۱۳۶۷/۴/۲۷ ایران موافقت خود را با قطعنامه ۵۹۸ اعلام کند به این ترتیب وقت گیری یک ساله ایران برای کسب پیروزی مهم و استراتژیک و قرار گرفتن در موضعی برتر به نتیجه مطلوب نرسید و نظام بین الملل حاضر نشد به تلاش منطقی و دیپلماتیک ایران روی خوش نشان دهد بلکه بر عکس با تقویت رژیم عراق و موافقت با به کار گیری گسترده سلاح های غیر متعارف به وسیله ارتش آن کشور ، خطر تضعیف ایران و حتی شکست کامل در جنگ به وجود آمد پس از اعلام موافقت ایران با قطعنامه ، ارتش عراق مجدداً به خوزستان ، ایلام، و کرمانشاه هجوم آورد ، ضمن آن که در حمله به کرمانشاه نیروهای منافقین نیز به کار گرفته شد ، اما در پی پیام خمینی مبنی بر مقابله با تجاوزات دشمن، مردم به طور شگفت آوری با حضور در جنوب و غرب کشور ارتش عراق و منافقین را با قدرت عقب راندند سر انجام عراق نیز که خطر گرفتاری مجدد در حوادثی همانند آغاز جنگ را دوباره احساس می کرد در تاریخ ۱۳۶۷/۵/۱۵ تن به آتش بس داد و در تاریخ ۱۳۶۷/۵/۲۹ به طور رسمی آتش بس برقرار شد و نیروهای حافظ صلح سازمان ملل متحد بین نیروهای ایران و عراق مسقر شدند

ارتش عراق تهدیدی برای کشورهای منطقه

اما عراق پس از جنگ همچنان به رشد ارتش خود ادامه داد طوری که ظرف دو سال پس از پایان جنگ با ایران نیروهای ارتش خود را تا یک میلیون تن و یگانهای آن را به ۶۰ لشکر افزایش داد . بدین ترتیب تراکم نیرو و تجهیزات در ارتش عراق زمینه تجاوز جدیدی را فراهم آورد در همین حال ناکامی ارتش عراق در جنگ علیه ایران عامل روانی مهمی بود که رهبران عراق را به تجاوزی دیگر تحریک می کرد از دو منطقه استراتژیک و کارساز برای عراق یعنی خوزستان و کویت. تجاوز به خوزستان دوبار امتحان شده ولی به شکست انجامیده بود لذا این بار کویت برای تجاوز برگزیده شد. اما در این تصمیم گیری دولت عراق کاملاً مستقل نبود و چه بسا عواملی خارجی این کشور را که به یک انبار بزرگ تسلیحاتی و مهمات بدل شده بود به سوی خودکشی نظامی سوق می داد یک سناریو که واقعی تر به نظر می رسد این است که غرب تقویت ارتش عراق را برای امنیت اسرائیل خطرناک می دید و نیز وجود چنین قدرتی در منطقه نفت خیز خلیج فارس را تهدیدی اساسی برای آینده صدور نفت پیش بینی می کرد از این رو دامی برای عراق گسترده تا با گرفتار شدن در آن تجهیزات کشتار جمعی - که در هشت سال جنگ با ایران از غرب و شرق وارد عراق شده بود - و ارتش قدرتمند عراق نابود شود به همین دلیل کویت که بخش عمده ای از هزینه جنگ عراق علیه ایران را پرداخته بود . غافل از دامی که گسترده شده بود . در دریافت طلب خود از عراق پای فشرد و سر ناسازگاری گذاشت و عراق که از شدت تراکم نیروهای ارتش خود

به مرز انفجار رسیده بود. موقعیت را برای حمله به کویت مناسب دید. اما پیش از آن موضوع را با سفیر آمریکا در عراق در میان گذاشت و از عدم مخالفت آنان با این حمله اطمینان حاصل کرد. بدین ترتیب عراق به کویت حمله کرد و ظرف چند ساعت این کشور را به اشغال در آورد و امیران بی خبر مانده کویت در محاصره از کاخ ها و کشور خود گریختند پس از این حادثه. سازمان ملل متحد که در جنگ ایران و عراق سیاست سکوت و بی تفاوتی را در پیش گرفته بود بی درنگ واکنش نشان داد و در مدت کوتاهی شورای امنیت این سازمان چند قطعنامه علیه عراق صادر کرد و افکار عمومی را برای حمله نظامی به این کشور آماده کرد سپس ارتش آمریکا در حالی که با ارتش های انگلیسی و فرانسه همراهی می شد. عملیات علیه عراق را آغاز کرد تا کویت را از اشغال ارتش عراق آزاد سازد به عبارت دیگر برای مقابله با ارتش عراق در کویت. به بسیج جهانی نیاز بود و اگر غرب و ارتش آمریکا وارد عمل نشده بودند. مسلماً هیچ قدرت منطقه ای توان بیرون راندن ارتش عراق از کویت را نداشت نزدیک به دو ماه عراق زیر بمباران هواپیماها و موشک های آمریکا، انگلیس و فرانسه مقاومت کرد و آماده بود تا در پشت خطوط پدافندی مستحکم خود در کویت با نیروی مهاجم نبرد کند لیکن مهاجمان با تکنولوژی برتر، عراق را در جنگ الکترونیکی مقهور کردند و به کمک تجهیزات پیشرفته و سریع بیابانهای عربستان را در نوردیدند و از منطقه ای که ارتش عراق حضور نداشت وارد خاک این کشور شدند و جاده عراق به کویت را مسدود کردند لذا نیروهای عراقی در کویت محاصره شدند و سازمان آنها فرو ریخت بدین ترتیب آنچه را نظام دو قطبی آن روز جهان در عراق انباشته بود تا مانع از پیروزی ایران در جنگ شود و آنچه کشورهای کویت و عربستان سعودی به عنوان هزینه های جنگ به خزانه عراق واریز کرده بودند. تمامی علیه خودشان به کار رفت و سپس در میان مدت بخش عظیمی از آن مستهلک شد: تجهیزاتی که باقی مانده اندک آن عراق را مهمترین تهدید برای کشورهای حوزه جنوبی خلیج فارس معرفی می کرد در این میان عربستان سعودی و کویت که بخش عمده ای از هزینه های عراق در جنگ علی ایران را پرداخته بودند. میزانی از هزینه حمله ناتو به عراق را هم تقبل کردند که خود مسئله عبرت انگیز دیگری است

ب) معرفی بعضی از موارد و فعالیتهای تحقیقی، هنری و پژوهشی جهت انجام کارهای

پژوهشی اساتید و دانشجویان

- معنویت و دفاع مقدس - نقش ابرقدرتها در دفاع مقدس

- نقش کشورهای منطقه ای و فرا منطقه ای در دفاع مقدس

- مردم و دفاع مقدس - زنان و دفاع مقدس

- نقش سازمانهای بین المللی و دفاع مقدس - امام و دفاع مقدس
- مقام معظم رهبری و دفاع مقدس - مدیریت حاکم بر دفاع مقدس
- نقش فرماندهان در دفاع مقدس - مهاجرین در دفاع مقدس
- علت حمله عراق به کویت - بررسی مراحل هشت سال دفاع مقدس
- تحلیل جریان شهادت در دفاع مقدس - تحلیل فرهنگ جنگ در دفاع مقدس
- بررسی و تطبیق ۸ سال دفاع مقدس با جهاد در صدر اسلام
- بررسی شیوه های تقویت روحیه رزمندگان اسلام
- نقش حضور اقلیت های مذهبی در جنگ
- تحلیل و علت پذیرش قطعنامه ۵۹۸ آن از سوی ایران
- تحلیل تاریخچه مناقشات ایران و عراق
- بررسی نقش و عملکرد بنی صدر در جنگ
- بررسی و تحلیل عملکرد دولت موقت در جنگ
- بررسی اهمیت ارائه درس آشنایی با دفاع مقدس

ج) بخشی از نکات و سئوالات مهم درس آشنایی با دفاع مقدس

۱- تاکنون چه رویکردهای مختلفی به دفاع مقدس وجود داشته است آن را توضیح دهید؟

تاکنون پنج رویکرد به دفاع مقدس وجود داشته است :

رویکرد اول الهی ارزشی و حماسی است که از بدو انقلاب با محوریت حضرت امام ظهور پیدا کرده است و توانسته است در مقابل شرق و غرب انقلاب را به پیروزی برساند و این رویکرد در پیروزی ایران در جنگ بسیار موثر بوده است و علت نام گذاری جنگ تحت عنوان دفاع مقدس متأثر از این رویکرد می باشد.

رویکرد دوم گرایش تاریخ نگاری و تاریخ نویسی است که در حال حاضر به شکل مکتوبات تاریخی خاطرات تاریخ شفاهی و ... موجود است و در اختیار عموم قرار گرفته است.

رویکرد سوم رویکرد جغرافیایی و ناسیونالیستی است که به صورت منطقه ای و یا سازمانی و خانوادگی انجام گرفته است بر گزاری مراسمات، کنگره شهدا، سالگردها، یادواره شهدا .و... از این رویکرد می باشد.

رویکرد چهارم رویکرد انتقادی یا نقادی است که به دو صورت منفی و تخریب کننده و یا به صورت سازنده و اصلاح گر بروز نموده است متأسفانه نقش منفی آن برتری داشته است. رویکرد پنجم که خیلی دیر شروع شده است اما با بیان حرف علمی و آکادمیک به جنگ و دفاع مقدس و از زاویه علمی با تئوری خاص خود به جنگ پرداخته است این رویکرد بیانگر این حقیقت است که جنگ مجموعه علوم و معارف را در خود نهفته دارد که توانسته است در همه کشورها اثر گذار باشد و منشأ تحولات عظیمی در کشور باشد متأسفانه جنگ و رزمندگان دفاع مقدس مظلوم واقع شده است همانطوری که امام فرمودند رزمندگان دفاع مقدس اسطوره بودند و از رزمندگان صدر اسلام پیشی گرفته اند و نباید در پیچ و خم زندگی گم شوند و یا اینکه مقام معظم رهبری فرمودند جنگ یک گنج است و باید تلاش کرد از این گنج استفاده کرد در هر حال مدیریت عالی جنگ و علوم نهفته در آن بسیار مظلوم واقع شده است و باید تلاش کرد این علوم کاربردی شده و از طریق آموزش عالی ترویج و توسعه یابد و در اختیار نسلهای بعدی قرار گیرد ما اعتقاد داریم که دفاع مقدس پس از انقلاب در رتبه دوم قرار دارد پس باید به اهمیت این پدیده بومی از دیدگاه علمی و آکادمیک توجه عمیق شود.

۲- واژه های جنگ، دفاع، و دفاع مقدس را از نظر لغوی و اصطلاحی تعریف کنید؟

الف جنگ (جنگ عمل و فعالیت خشونت آمیزی است که منظور از آن مجبور کردن دشمن به پذیرش و اجرای نظر و اراده ملت هاست جنگ به معنی جدال یا نبرد به منظور ساقط کردن حریف

جنگ از نظر لغوی به معنای جدال ، ستیز ، نبرد کارزار، پیکار، آورد، زد و خورد و کشتار میان چند نفر یا میان سپاهیان دو کشور پس از بن بست سیاسی است

ب دفاع دفاع از ریشه دَفَع می آید. یعنی عقب راندن ، پس زدن

ج دفاع مقدس یعنی عقب راندن دشمن همراه با ارزش های الهی (مقاومت همراه با کمکهای الهی) و مقدس از ریشه قَدَس یعنی پاک و منزّه و مقدس می آید

۳- تاریخچه جنگها و اجتناب ناپذیر بودن جنگها را توضیح دهید؟

جنگ یکی از عناصر پایدار تاریخ بشری است به طوری که جامعه شناسان آن را به عنوان پدیده و واقعیت اجتماعی قلمداد نموده اند بشریت در طول ۵ هزار سال تاریخ تمدن خود، ۱۴ هزار جنگ را دیده و در این جنگها قریب چهار میلیارد انسان جان باخته انهد گفتنی اینکه در طول چند

هزار سال تمدن بشری صرفاً ۲۹۲ سال بدون جنگ و مناقشه بوده است، در طی ۴۵ سال، از سال ۱۹۴۵ تا سال ۱۹۹۰ در کره زمین فقط ۳ هفته بدون جنگ بوده است و اکثر این جنگها در کشورهای جهان سوم به وقوع پیوسته است، در قرن بیستم بیش از ۲۰۰ میلیون تلفات انسانی داشت است. اولین جنگ ثبت شده در سوابق تاریخی، جنگ تروا بوده است که در ۱۲۰۰ سال قبل از میلاد مسیح اتفاق افتاده است و آخرین جنگ تا لحظه های کنونی جنگ ۳۳ روزه اسرائیل بر علیه لبنان می باشد طولانی ترین جنگ های تاریخ پس از جنگ های صلیبی، جنگ موسوم به جنگهای صد ساله بین فرانسه و انگلیس می باشد، هدف انگلیس از این جنگ ها تسلط بر فرانسه غربی بود، آغاز این جنگ سال ۱۳۳۷ و پایان آن سال ۱۴۵۳ میلادی بوده است

۴- اهداف جهاد در راه خدا (ابتدایی و دفاعی)

- حفظ ارشهای دینی
- دفاع از حق و عدالت
- حمایت از مظلومان
- کوشش در راه خدا
- نشر افکار اسلامی
- اعتلای کلمه لا اله الا الله در جهان

۵- انواع جهاد از دیدگاه اسلام

- جهاد اکبر (مبارزه با نفس)
- جهاد اصغر (مبارزه با دشمنان)

۶- تقسیم بندی انواع جنگها

- هدف (عادلانه و غیر عادلانه)
- مقیاس جغرافیایی (محلی، منطقه ای و فرا منطقه ای)
- تاکتیک (منظم و غیر منظم)
- سطح جغرافیایی (زمینی، هوایی، و دریایی)
- قلمرو (داخلی و خارجی)
- نوع ابزار (متعارف و غیر متعارف)

۷- اهداف و علل وقوع جنگ ها ؟

- توسعه اراضی و گسترش مرزهای جغرافیایی
- سلطه گری و استعمار و گسترش نفوذ سیاسی
- به دست گرفتن منابع اولیه طبیعی که مصرف استراتژیکی دارند
- در دست گرفتن راههای ارتباطی و استراتژی تجاری و بازرگانی
- تصرف سرزمین
- قدرت طلبی
- دفاع مشروع از خود و سرزمین
- احیاء و گسترش دین
- تحقق حقوق بین المللی
- تحمیل اراده سیاسی به یکدیگر
- علل مادی، سیاسی، اقتصادی و معنوی

۸- انگیزه جنگ ها در اسلام؟

- مبارزه با کفار و مشرکین
- برای نجات ستمدیدگان
- اعتلای کلمه لا اله الا الله

۹- دفاع از دیدگاه امام راحل و مقام معظم رهبری؟

- ایمان به هدف متعالی
- دفاع از هویت ملی اسلامی
- عمل به تکلیف
- دفاع همگانی
- اطاعت از فرماندهی
- رعایت اخلاق در جنگ

۱۰- ایران و عراق را از جهت موقعیت جغرافیایی شامل وسعت ، جمعیت، مذهب، همسایگان

و...مورد مقایسه قرار دهید؟

- وسعت ایران ۱۶۴۸۱۹۵ کیلومتر مربع
- جمعیت ایران بر اساس آمار سال ۱۳۹۰، ۷۵ میلیون و در سال ۱۳۵۹ حدود ۳۶ میلیون نفر بوده است

- ایران شامل اقوام فارس، آذری، لر، عرب، کرد، ترکمن، بلوچ و... میباشند
- همسایگان ایران عبارتند از ارمنستان، ترکیه، عراق، افغانستان، پاکستان و... می باشند
- وسعت عراق ۴۳۷۰۷۲ کیلومتر مربع جمعیت آن ۲۸ میلیون نفر تا سال ۲۰۱۲ می باشد

- ۷۵٪ مردم عراق عرب، ۱۵٪ کرد و ۵٪ ترکمن و مسیحی است

- ۶۰٪ مردم عراق شیعه هستند

- همسایگان عراق عبارتند از ایران، ترکیه، اردن، سوریه، کویت، عربستان

استانهای مرزی ایران با عراق آذربایجان غربی کردستان، کرمانشاه، ایلام و خوزستان هستند که به ترتیب از طریق استانهای اربیل، سلیمانیه، بغداد، واسط، میسان و بصره هم مرز هستند

۱۱- از تشکیل دولت عثمانی تا دولت عراق (۱۹۲۰) چه وقایعی اتفاق افتاد و مهمترین علل

جنگ های ایران و عثمانی چه بوده است؟

- تشکیل دولت قدرتمند صفوی در اوایل قرن دهم هجری

- نارضایتی دولت عثمانی از همسایه قدرتمند خود ایران

- آغاز جنگهای خونین بین دو کشور

- انعقاد قرار دادهای متعدد بین دو کشور

- نقش عمده کشورهای روس و انگلیس در بروز جنگها

- اختلاف سرزمینی دو کشور

- اختلاف مذهب

- بد رفتاری دولت عثمانی با زوار ایرانی و...

۱۲- از زمان تشکیل کشور عراق تا قرار داد ۱۹۷۵ چه اتفاقاتی بین ایران و عراق رخ داده است

دلایل آن چه بوده و مهمترین عهد نامه های بین دو کشور را نام ببرید

- فروپاشی امپراطور عثمانی پس از جنگ اول جهانی

- تشکیل دولت عراق از استانهای بصره، موصل، بغداد به قیمومیت انگلیس

- ادامه اختلافات مرزی و رودخانه ای

- عدم پذیرش رسمی دولت عراق توسط ایران

- اعلام لغو اعتبار قرارداد ۱۹۳۷ از سوی ایران

- دخالت کشورهای روس و انگلیس

- درگیری های مرزی و شروع یاداشتهای تند بین دو کشور

- مهمترین عهد نامه های بین ایران و عراق عبارتند از آماسیه، قصر شیرین، اسلامبول، همدان، بغداد

- عهدنامه های ارزروم اول و دوم، تهران، عثمانی و انگلستان، سرحدی، پیمان دفاعی سعد آباد،

قرارداد الجزیره و..

۱۳- با مرور ۲۰۰ سال قبل یا اخیر تاریخ ایران چه مناطقی از ایران جدا شده است؟

- وسعت ایران در ابتدای حکومت قاجار ۲،۵۰۰،۰۰۰ کیلومتر مربع بود و در پایان آن حکومت ۱۶۴۸۱۹۵ هزار کیلومتر مربع کاهش یافته است

- در معاهده نامه های گلستان، ترکمنچای، پاریس، ۱۸۸۱، حکمیت مک ماهون هر کدام یک روز و در زمان فتحعلی شاه، ناصر الدین شاه، مظفرالدین شاه و محمد رضا شاه مناطق یاد شده از ایران جدا شد

- در طول ۸ سال دفاع مقدس در صورتیکه دنیای شرق و غرب و منطقه به کمک عراق آمده بود و بررسی وضعیت سیاسی، نظامی و اقتصادی دو کشور قابل مقایسه نبود ولی یک وجب از خاک ایران جدا نشد

۱۴- از مجموع مناقشات تاریخی ایران و عراق چه نتایجی به دست آمد؟

- در هر قرارداد بین طرفین حضور قدرتهای استکباری مانند انگلیس و روسیه و دخالت مستقیم آنان در تنظیم قراردادها دلیل ضعف و عدم استحکام و دوام آنها بود

- به محض روی کار آمدن دولتی استبدادی همه مناسبات و شرایط سیاسی به هم می خورد

- به دلیل به هم خوردن توازن قدرت به نفع هر کدام کلیه قرارداد لغو می شود صدام ۱۹۷۵ شاه ۱۹۳۷ را لغو کردند

- به دلیل نداشتن ضمانت اجرایی دائم قرارداد لغو می شدند

- عدم تعهد سازمانهای بین المللی به وظایف قانونی خود

۱۵- وضعیت سیاسی اقتصادی، نظامی ایران در آستانه جنگ تحمیلی را مورد تجزیه و تحلیل

قرار دهید؟

الف: وضعیت سیاسی - امنیتی

- اختلاف و درگیریهای شدید گروههای سیاسی معاند و معارض با حکومت

- اقدامات وسیع تروریستی در داخل کشور

- مداخله قدرتهای استکباری در امور ایران

- نا امنی و بحرانهای منطقه ای و قومی خصوصاً در کردستان

- نداشتن ساختار محکم حکومتی با توجه به تجربه کم انقلابیون

- حاکمیت لیبرالها

ب: وضعیت اقتصادی

- بلوکه شدن دارایی های ایران در غرب

- تحریم اقتصادی
- اختلال در صنعت کشور
- کاهش صادرات نفت
- نداشتن الگوی مناسب اقتصادی

ج: وضعیت نظامی

- فرار کارشناسان نظامی
- اعدام بعضی از سران ارتش
- کاهش نیروهای ارتش
- انتقال کارکنان کادر ارتش به محل سکونت توسط دولت موقت
- کاهش مدت سربازی از ۲۴ ماه به ۱۸ ماه
- درگیری سپاه با بحرانهای داخلی
- عدم آمادگی سپاه و بسیج و نداشتن تجربه جنگی و نظامی
- لغو قرارداد های نظامی
- شعار انحلال ارتش توسط منافقین

۱۶- بررسی وضعیت سیاسی ، اقتصادی و نظامی عراق در آستانه جنگ تحمیلی چگونه بود؟

- حاکمیت مطلق حزب بعث و صدام حسین
- صدور ۲/۵ میلیون بشکه نفت و داشتن ذخایر ارزی عراق
- انعقاد قرارداد های عمده نظامی با بلوک غرب و شرق
- خرید ۶ میلیارد دلاری وسایل نظامی از ۱۵ کشور جهان
- افزایش ۶۳ درصدی بودجه نظامی
- سازمان دهی ارتش و گسترش آن در مناطق مرزی
- داشتن نیروهای هوایی، دریایی و زمینی و گارد ریاست جمهوری مجهز و آماده جنگ

۱۷- وضعیت عراق و ایران را در آستانه جنگ بصورت کلی مقایسه کنید

- ایران در حال استقرار حاکمیت عراق در حال تحکیم قدرت
- ایران درگیر گروههای داخلی و عراق در حال سرکوب بدون دغدغه سیاسی داخلی
- ایران دچار بلا تکلیفی در روابط خارجی، عراق در حال تحکیم روابط خارجی

- امنیت داخلی ایران با مشکلات جدی مواجه بود در حالی که عراق دارای قدرت متمرکز و استبداد و در وضعیت مناسب قرار داشت

۱۸- حوادث و عملکرد رژیم بعث عراق از اسفند ۱۳۵۷ تا ۳۰ شهریور ۱۳۵۹ قبل از آغاز تجاوز عراق به ایران را بررسی کنید؟

قبل از تجاوز سراسری عراق در ۳۱ شهریور سال ۱۳۵۹ رژیم عراق دست به اقداماتی زد که نشان می دهد این رژیم با برنامه حساب شده وارد جنگ گردید که به دو تا از مهمترین اقدامات این رژیم اشاره می شود

الف نقض مکرر حریم هوایی، زمینی و دریایی قبل از شروع رسمی جنگ در شرایطی که جمهوری اسلامی ایران پس از پیروزی انقلاب اسلامی در گیر مشکلات داخلی خود بود رژیم عراق از فرصت استفاده کرده و مکرراً اقدام به تجاوز هوایی، زمینی و دریایی به ایران نمود برای نمونه از تاریخ ۱۳ فروردین ۱۳۵۸ تا ۳۰ شهریور سال ۱۳۵۹ جمعاً ۶۳۶ مورد تجاوز زمینی هوایی و دریایی از جانب عراق به مرزهای ایران صورت گرفته و هر چه به زمان هجوم عراق نزدیک تر می شدیم این حملات افزایش می یافت و وسعت آن افزون می گردید

ب- لغو قرارداد ۱۹۷۵

رژیم عراق پس از برنامه ریزی حساب شده برای حمله به ایران و نظر خواهی از دوستان منطقه ای و فرا منطقه ای خود در پی فرصت مناسب بود تا آن را به مرحله اجرا در بیاورد و با وجود اینکه رژیم عراق اهداف خود در حمله به ایران را تبلیغ می کرد و مسئولین عراقی در اظهار نظرات خود آن را یاد آوری می کردند ولی هیچ کدام زنگ تجاوز را برای افکار عمومی به صدا در نمی آورد لذا بهترین دستاویز شروع تجاوز برای رژیم عراق لغو قرارداد ۱۹۷۵ بود که تا حدودی می تواند توجیه کننده آغاز تجاوز باشد لذا در مورخه ۱۳۵۹/۹/۲۶ این پیمان را رسماً لغو کرد

ج- حملات و تحرکات و تجاوزات مرزی عراق قبل از شروع رسمی جنگ عبارت از ۹۸۴ مورد عملیات ۱۲۷۳ مورد تحرکات و ۲۲۵۷ مورد حملات مرزی بر علیه ایران بوده است که در نتیجه این عملیات ۱۶۵۶ نفر شهید ۲۷۷۵ نفر مجروح و ۶۹۱ نفر اسیر که مجموعاً تلفات ایران در استانهای مرزی بالغ بر ۵۱۲۲ نفر می شود به عقیده اینجانب عملکرد و اقدامات عراق

قبل از شروع رسمی جنگ در مدت دو سال خود یک جنگ کامل است که به جنگ ما قبل جنگ معروف است

۱۹- نقش کشورهای منطقه و فرا منطقه ای در حمایت از رژیم عراق و تحریک آن در حمله به ایران را توضیح دهید؟

- حمایت همه جانبه سران کشورهای عربی از صدام در کنفرانس طائف عربستان
- حمایت اردن در واگذاری بندر و مسیر تدارکاتی به عراق
- حمایت مصر و سودان در واگذاری نیروهای انسانی
- حمایت بلوک غرب با محوریت آمریکا (خصوصاً پس از اشغال لانه جاسوسی آمریکا توسط دانشجویان پیرو خط امام)
- حمایت بلوک شرق با محوریت شوروی (خصوصاً پس از محکوم کردن شوروی توسط ایران از جهت حمله به افغانستان)
- حمایت ۳۶ کشور جهان از عراق شامل:

الف کشورهای حوزه خلیج فارس مانند عربستان، کویت، قطر، بحرین و امارات متحده عربی

ب: کشورهای منطقه مانند اسرائیل، مصر، سودان، لیبی، یمن، و اردن

ج: کشورهای فرا منطقه ای مانند آمریکا، شوروی، چین، انگلیس، آلمان، فرانسه، ایتالیا، ژاپن و...

- کمکهای کشورهای یاد شده شامل هوایی، زمینی، دریایی، نیروی انسانی، کمک مالی، کمک اطلاعاتی و سایر کمکهای مادی و معنوی سیاسی، اقتصادی، نظامی روانی و... بوده است که بعلت حجم بالای آن از شرح و یاد آوری میزان نوع کمکها خودداری می شود

۲۰- عوامل موثر در شروع جنگ را نام ببرید؟

- ماهیت انقلاب اسلامی
- بهم خوردن معادلات منطقه ای و جهانی
- وجود زمینه های لازم در رژیم بعثی عراق برای حمله به ایران
- اجماع نظر جهانی در تهاجم به ایران
- بدست گرفتن رهبری جهان عرب توسط صدام حسین

۲۱- - مهمترین اهداف تجاوز رژیم عراق به جمهوری اسلامی را نام ببرید؟

-حاکمیت مطلق بر اروند رود و اوار کردن ایران به واگذاری اروند به عراق به عنوان هدف
حداقلی عراق
- استرداد جزایر سه گانه تنب بزرگ و کوچک و ابوموسی چون صدام را خود رهبر جهان
عرب می دانست
- تجزیه خوزستان و تصرف آن و جداسازی خوزستان از ایران به عنوان اهداف متوسط همراه
با بخشی از مناطق ۸ استان مرزی خوزستان به عنوان الاحواز
- سرنگون کردن جمهوری اسلامی ایران به عنوان اهداف حداکثری عراق و دستیابی به
مرکزیت سیاسی ایران

۲۲- دلایل لغو عهد نامه ۱۹۳۷ از سوی ایران را توضیح دهید؟

ایران در لغو عهد نامه ۱۹۳۷ به دو اصل حقوقی بین الملل استناد کرد
اول: اصل تغییر اوضاع و احوال: این اصل در صورتی که قراردادی زیر فشار یک اوضاع و
احوال خاصی منعقد شود که بعد می توان آن را فسخ کرد زیرا این قرارداد زیر فشار و با
حمایت انگلیس صورت گرفته است و عراق مورد حمایت جدی قرار گرفته بود در آن اوضاع
و احوال تغییرات اساسی بوجود آید
دوم: اصل وفای به عهد ایران طی مکاتبات زیاد به محافل بین المللی و شورای امنیت و با ارائه
کلیه مدارک و اسناد قانونی حسن نیت و وفای به عهد ایران را به قرارداد اعلام و بر اساس
اسناد و مدارک ثابت کرد که دولت عراق نسبت به اجرای مواد قرارداد ۱۹۳۷ کوتاهی کرده
است لذا بر اساس اصول مسلم حقوق بین المللی ایران آن را لغو کرده است

۲۳- ویژگی مهم عهد نامه ۱۹۷۵ را توضیح و پروتکل های مربوط به آن را نام ببرید؟

در مارس ۱۹۷۵ اسفند ۱۳۵۳ در جلسه سالانه اوپک در الجزایر هواری بومدین رئیس
جمهوری الجزایر در جلسات طولانی بین شاه ایران و صدام حسین این توافق صورت گرفت
ویژگی اصلی عهد نامه پذیرش خط تالوک به عنوان خط مرزی و دیگر اینکه کشورهای
استعماری نقش نداشتند بلکه کشوری دوست بنام الجزایر بود از ویژه گیهای دیگر این قرار داد
این بود که صدام حسین چون خود را در موضع ضعف می دید و از اول هم اعتقاد داشت که
این قرارداد به او تحمیل شده است آن را یک طرفه لغو و پاره نمود و پس از آن به ایران حمله
کرد پروتکل های آن عبارتند از:

- ۱- پروتکل استفاده آب رودخانه های مرزی
- ۲- پروتکل مقررات کشتیرانی
- ۳- پروتکل تعلیف احشام
- ۴- پروتکل کلانتران مرزی
- ۵- مرزهای زمینی بر مبنای قرارداد ۱۹۱۳ و صورتجلسه ۱۹۱۴ قبل از جنگ جهانی اول و ۲۲۷ میله مرزی نصب شد
- ۶- مرزهای آبی بر اساس تالوک (اروند رود)
- ۷- امنیت و اعتماد متقابل با کنترل مرزها مقررات فوق تجزیه ناپذیرند
- ۲۴- میزان و استعداد رزمی عراق در آستانه تهاجم به ایران را توضیح دهید؟

الف نیروی هوایی

دارای ۹ پایگاه هوایی شامل ۱۴ اسکا دران هوایی شکاری و بمب افکن و ترابری در مجموع ۳۳۶ فروند هواپیما ۴۰۰ فروند هلی کوپتر توپ ضد هوایی ۴۰۰ قبضه و تیپ های موشکی پدافند و زمین به هوا

ب: نیروی زمینی:

شامل ۱۲ لشکر سازمانی و ۳۰ تیپ مستقل که سپاه یکم در جبهه شمالی با حمایت نیروهای ضد انقلاب سپاه دوم در جبهه میانی و سپاه سوم در جبهه جنوبی مستقر شده بود و علاوه بر آن تیپ های نیروی مخصوص ۳۲ و ۳۳ و تیپ ۱۰ رزمی گارد ریاست جمهوری

ج: نیروی دریایی

شامل دو پایگاه اصلی در بصره و ام القصر تیپ ۷۷ دریایی متشکل از کشتی مین روب و ۴ کشتی رزمی در بصره و تیپ ۷ دریایی متشکل از قایق های موشک انداز (اوزال) مستقر در ام القصر

۲۵- موضع گیری امام خمینی در برابر تهاجم ارتش عراق به جمهوری اسلامی ایران

سایه سهگین تهاجم سراسری ارتش عراق در اوضاع نا بسامان سیاسی و اقتصادی کشور، بر پیکر ملت و مسئولان ایران سنگینی می کرد؛ به طوری که وحشت و اضطراب از عاقبت کار، احساس طبیعی همگان بود. در چنین اوضاع و احوالی، همه ی دیدگان به تدابیر امام خمینی (ره) دوخته شده بود امام راحل (ره) هم به خوبی می دانستند که تنها ایشان باید در آن شرایط

حساس حرف آخر را بزنند . لذا طی سخنانی عنصر ایمان و توکل به خدا را بزرگترین پایه ی قدرت و توانایی دانسته ، قدرت دشمن را در برابر آن نا چیز تلقی نمودند «من از ملت بزرگ ایران خواهانم که در هر مسأله ای که پیش می آید قوی باشند ، قدرتمند باشند ، متکی به خدای تبارک و تعالی باشند ، و از هیچ چیز باک نداشته باشند . ما از آن قدرت های بزرگ نترسیدیم . این (صدام) که قدرتی ندارد ؛عراق که چیزی نیست» این سخنان ملکوتی امام راحل (ره) که از قلب مطمئن و جان آرام ایشان سر چشمه می گرفت ، روحیه ی مردمی و مسئولان را تقویت نمود و اتکال آنها را به خدا بیشتر کرد و انگیزه ی دفاع و مبارزه با دشمن را در آنان به ویژه جوانان جان برکف میهن اسلامی بالا برد ایشان در جایی دیگر فرمودند

«هر وقتی که مقتضی بشود ، من پیامی به ملت خواهم داد و به صدام حسین و امثال او ثابت خواهم کرد که این ها ، این اذتاب آمریکا ، قابل ذکر نیستند»

و باتفسیر معنوی ماهیت جنگ تأکید کرد جنگ ما جنگ اسلام و کفر است و این صدام است که به ما حمله کرده است یک دزدی آمده یک سنگی انداخته و فرار کرده است من به صدام حسین و امثال او ثابت خواهم کرد که اینها اذتاب آمریکا و قابل ذکر نیستند شما ملت ایران برای حفظ اسلام و قرآن می جنگید و آنها برای محو اسلام و نابودی اسلام و چنان سیلی به صدام خواهیم زد که از جایش بلند نشود

۲۶- نکات قوت و ضعف و واکنش نیروهای مسلح ایران به تهاجم عراق را توضیح دهید؟

- حمله هوایی ۱۴۰ فروند هواپیمای جنگنده ایران به فرودگاههای عراق
- نیروی دریایی ضمن درگیری با نیروهای دریایی عراق از اول مهرماه ۱۳۵۹ کلیه مرزهای آبی را کنترل و منطقه جنگی اعلام کرد
- دفاع همه جانبه نیروهای مسلح و مردمی در مقابل تهاجم عراق
- ایستادگی مردم در کلیه شهرهایی که مورد حمله قرار گرفتند بصورت تن به تن
- متوقف کردن دشمن در بسیاری از مناطق نبرد و درگیری شدید در سوسنگرد و جلوگیری از سقوط آن
- غافلگیری ایران علی رغم عملکرد عراق قبل از شروع جنگ از نکات ضعف ایران بود و بنی صدر اعتقاد به حمله عراق به ایران نداشت
- کمبود نیروهای آموزشی دیده رزمنده در بعضی از مناطق تهاجم
- انتقال مردم جنگ زده به مناطق امن کشور

- تشکیل چند کابینه در کمتر از ۴ ماه بعثت ترور افراد موثر نظام
- فراخوانی نیروهای ذخیره ارتش
- توسعه و بازسازی سازمان رزم ارتش و سپاه و سازمانی دهی نیروهای مردمی
- اختلاف بین ارتش و سپاه و عدم اعتقاد بنی صدر به وحدت نیروهای ارتش سپاه و مردمی
- باعث شد در سال اول اکثر عملیاتها با شکست مواجه شود پس می توان نتیجه گرفت که ایران در مرحله اول جنگ شکست خورده است چون هم ایران در جنگ غافل گیر شد، هم عراق تا عمق ۱۲۰ کیلومتری در خاک ایران پیشروی کرد و دهها شهر و روستا را به تصرف خود در آورد و سایر دلایل دیگر

۲۷- مهمترین عوامل پیروزی ایران در سال دوم جنگ را نام ببرید؟

- تغییر در فرماندهی عالی جنگ
- عزل بنی صدر از فرماندهی کل قوا توسط امام راحل و فرار وی به همراه سرکرده منافقین خلق از کشور
- وحدت و انسجام در بین سپاه و ارتش
- انجام عملیاتهای مشترک بین سپاه و ارتش با محوریت فرماندهی واحد
- رهبری حکیمانه حضرت امام خمینی
- برنامه ریزی و طرح ریزی صحیح عملیاتها
- ایمان و انگیزه رزمندگان اسلام
- ابتکار عمل و نوآوری
- شناسایی و کسب اطلاعات دقیق از دشمن

۲۸- مراحل جنگ ایران و عراق در طول ۸ سال دفاع مقدس را توضیح دهید؟

در دفاع مقدس ضرورت جداسازی شروع جنگ ، مراحل جنگ، پذیرش قطعنامه ۵۹۸ و پایان جنگ بسیار مهم است این مبحث بر اساس آخرین تحلیل سردار محسن رضایی که معتقد است اگر این تفکیک را انجام ندهیم زمان پذیرش قطعنامه تیر ماه سال ۶۷ و پایان جنگ مرداد سال ۱۳۵۷ و شروع جنگ شهریور ۱۳۵۹ کاملاً مشخص نمی شود . و لذا نمی توانیم تحلیل درستی از مقاطع حساس و نکات عطف دفاع مقدس و سرنوشت جنگ ارائه دهیم و به طبع تلخی ها و شرینی های جنگ مشخص نمی شود . و ابهامات زیادی به وجود می آید که در

تحلیل و فهم آخر جنگ موجب قضاوت‌های نادرست و سوء استفاده می شود و اولاً تحلیل درست تاریخ صورت نخواهد گرفت و درسهای لازم از آن بدست نخواهد آمد و ثانیاً در ادبیات و کلام امام تناقض دیده خواهد شد و عده ای ادبیات امام را در ماههای آخر جنگ تناقض آمیز می بینند و ثالثاً دستاوردهای دفاع مقدس در پرده ای از ابهام باقی می ماند لذا یکی از معیار تقسیم یک جنگ به دوره های مختلف میزان پیروزی و شکست طرف های درگیر آن جنگ می باشد بر همین اساس ما جنگ ایران و عراق را به شش دوره به شرح ذیل تقسیم می کنیم

دوره اول: شکست ایران - اشغال ایران سال اول

دوره دوم: پیروزی ایران - آزاد سازی سرزمینهای سال دوم

دوره سوم: پیروزیهای ناقص - ترمیم مرز - سال سوم و چهارم

دوره چهارم: پیروزی ایران - صدور قطعنامه ۵۹۸ - سال پنجم و ششم

دوره پنجم: شکست ایران - پذیرش قطعنامه ۵۹۸ سال هشتم

دوره ششم: پیروزی ایران - پایان جنگ - سال هشتم

همانطور که در جدول دیده می شود ایران از شش دوره جنگ توانسته در سه دوره پیروزی کامل و در یک دوره پیروزی ناقص و در دو دوره شکست بخورد و جنگ را با وجود داوری طرفدارانه کشور های منطقه ای و فرا منطقه ای و سازمانهای بین المللی و قطب شرق و غرب از عراق ببرد

۲۹- ترکیب اصلی نیروهای عمل کننده در دفاع مقدس را نام ببرید؟

- ارتش جمهوری اسلامی ایران - نیروهای ستادجنگهای نامنظم به مدیریت دکتر چمران
- سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران - مراکز و یگانهای پشتیبانی کننده
- نیروهای داوطلب بسیج

۳۰- مهمترین عوامل افزایش توان دفاعی نیروهای مسلح و آحاد ملت برای مقابله با دشمن

متجاوز را نام ببرید؟

- ۱- فرماندهی امام راحل (ره) با حذف بنی صدر
- ۲- حذف تفکر لیبرال ها در تصمیم گیری و رویکردی کلاسیک به جنگ
- ۳- تجهیز گروه های مردمی (بسیج)
- ۴- وحدت بین ارتش و سپاه

۳۱- عملیات های مهمی که موجب باز پس گیری خاک میهن اسلامی از دشمن شده است را

نام ببرید؟

- عملیات فرمانده کل قوا، خمینی روح الله

- عملیات ثامن الائمه

- عملیات طریق القدس

- عملیات فتح المبین

- عملیات بیت المقدس

۳۲- واکنش دشمن در برابر توان دفاعی ایران را نام ببرید؟

- عقب نشینی از مواضع اشغالی

- تجهیز و سازماندهی گروهک منافقین

- حمله به مناطق مسکونی (جنگ شهرها)

- حمله به کشتی ها و آلوده کردن محیط زیست

- کاربرد سلاح شیمیایی

- ندای شعار صلح طلبی

۳۳- عملیات ثامن الائمه و دستاوردهای آن را توضیح دهید؟

این عملیات در تاریخ ۶۰/۷/۵ در منطقه جنوبی شمال آبادان با رمز نصر من الله و فتح

القرب و با هدف شکستن حصر آبادان آزاد سازی جاده های آبادان اهواز و آبادان

ماهشهر و منطقه اشغالی در شرق کارون انجام شده است و بعضی از نتایج آن به شرح زیر

می باشد

۱- رژیم عراق همواره از حصر آبادان به عنوان یک امتیاز سیاسی برای تحمیل مقاصد خود به

ایران یاد می کرد، که با این شکست ، این امتیاز مهم را از دست داد و آبادان پس از ۳۴۹ روز از

محاصره آزاد شد

۲- زنگ خطر را برای امنیت دشمن و حامیانش به صدا در آورد و توان بالقوه ی رزمندگان

اسلام به عنوان دغدغه ای جدی برای دشمن مطرح شد

۳- اعتماد فرماندهان را در اتخاذ تاکتیک های ابتکاری در جنگ افزایش داد

۴- آسیب پذیری دشمن را به خوبی نمایان کرد و کابوس شکست ناپذیری دشمن را از اذهان رزمندگان بیرون کرد

۵- استراتژی بهره مندی از نیروهای مردمی در طرح ریزی عملیات مورد توجه جدی مسئولان جنگ قرار گرفت.

۳۴- مهمترین دستاوردهای عملیات فتح المبین را تشریح کنید؟

این عملیات در تاریخ ۶۱/۱/۱۰ تا ۶۱/۱/۲۵ در منطقه غرب دزفول و شوش و منطقه غربی رودخانه کرخه و با رمز یا زهرا(س) و با هدف آزاد سازی منطقه وسیع غرب دزفول و جاده دزفول دهلران و خارج کردن شهرهای اندیمشک، شوش، دزفول و جاده اندیمشک اهواز از زیر آتش دشمن انجام شد دستاورد های بزرگ این عملیات به شرح زیر می باشد

- متخصصان نظامی و سیاسی در غرب، این عملیات را پیروزی بزرگ نامیدند و اعتراف کردند که ابتکار عمل در جبهه ها در دست ایرانی هاست

- تزلزل روحی و در ماندگی نیروهای دشمن در مواجهه با سپاهیان اسلام، به طوری که عموماً به فرار یا تسلیم مبادرت می نمودند

دستیابی به چاه های نفتی ابو غریب در ارتفاعات تنیه، خارج کردن شهرها و پایگاه چهارم هوایی دزفول از زیر آتش دشمن، کشته یا مجروح شدن ۱۰۰۰۰ تن و اسارت ۱۷۰۰۰ تن از افراد دشمن، انهدام ۴ لشکر، ۳۶۱ تانک و نفر بر، ۱۱ هواپیما، ۳ بالگرد، ۳۰۰ خودرو، ۵۰ توپ و ۳۰ دستگاه مهندسی و به غنیمت گرفتن ۳۲۰ تانک و نفر بر، ۵۰۰ خودرو، ۱۶۵ توپ، ۵۰ دستگاه مهندسی از وسایل دشمن

- به هم ریختن کنترل فرماندهی ارتش عراق، به طوری که با داشتن نیرو و تجهیزات و امکانات فراوان، قادر به آرایش و سازماندهی نیروها نبودند

- تقاضا برقراری صلح به منظور نجات رژیم بعث عراق مجدداً از سوی حامیان او و هیات های صلح مطرح شد

- نقض بی طرفی از سوی کشورهای حامی صدام که با حمایت های سیاسی و تبلیغی و ارزی، ماهیت پنهان خود را آشکار نمودند

- تقویت قدرت مانور دیپلماسی ایران در منطقه و صحنه های بین المللی به منظور دادخواهی ملت مظلوم ایران و تنبیه متجاوز

- نمود فزاینده همکاری ارتش و سپاه و پوشش نقاط ضعف در روابط متقابل و ایجاد تحرک و پشتیبانی و حمایت. از یکدیگر

- امام خمینی پس از این عملیات طی پیامی به رزمندگان فرمودند اینجانب از دور دست و بازوی قدرتمند شما را که دست خداوند بر بالای آن است را می بوسم و بر این بوسه افتخار می کنم

۳۵- عملیات درون مرزی طریق القدس و نتایج آن را توضیح دهید؟

این عملیات در ۸ آذرماه سال ۱۳۶۰ در منطقه جبهه جنوبی و منطقه عمومی بستان با رمز یا حسین (ع) انجام شد. هدف این عملیات آزاد سازی بستان و ۵۰ روستای منطقه و رسیدن به مرز در منطقه جزابه بود

اجرای این عملیات در زمینهای رملی بسیار مشکل بود که برای اولین بار تجربه می شد در این عملیات با غافلگیری دشمن، شهر بستان پس از ۴۲۷ روز اشغال، آزاد گردید. امام خمینی طی پیامی ضمن تشکر از رزمندگان اسلام آن روز را فتح الفتوح نامیدند. نتایج درخشان این عملیات در سطح جهان بازتاب بسیار گسترده ای به همراه داشته است

۳۶- در عملیات بیت المقدس چه بخش از کشور عزیزمان آزاد گردید و مهمترین نتایج آن را نام ببرید؟

- این عملیات در تاریخ ۱۰/۲/۶۱ آغاز گردید و تا ۳/۳/۶۱ ادامه داشت و در سه مرحله در منطقه غرب کارون، جنوب غربی اهواز و شمال خرمشهر و با رمز یا علی ابن ابیطالب (ع) انجام گرفت اهداف این عملیات عبارت بود از آزادی شهرهای خرمشهر و هویزه و جاده اهواز - خرمشهر، خارج ساختن شهرهای اهواز - حمیدیه - سوسنگرد - منطقه چغیر - حسینیه و جاده اهواز - آبادان از زیر توپخانه دشمن و تأمین مرزهای بین المللی انجام شد اعم اهداف و دستاوردهای این عملیات به شرح زیر می باشد

- تغییر نگرش ها و باورها جهانی نسبت به توانمندی رزمندگان اسلام و اثبات قابلیت های مبتنی بر خلاقیت ها و ابتکار نیروهای ایرانی

- شگفتی و حیرت زدگی محافل و افکار جهانی از پتانسیل ایمان، اصل غافلگیری و سرعت عمل رزمندگان اسلام به عنوان رهیافت های جدید دفاعی؛

- ایجاد نگرانی و وحشت در بین حامیان منطقه ای و بین المللی رژیم عراق که با کمک های مالی و تسلیحاتی خود به پیروزی عراق امید وار بودند؛

- تغییر موازنه ی قدرت در جبهه های نبرد؛ به طوری که ابتکار عمل آفندی در اختیار رزمندگان اسلام قرار گرفت

- افزایش اقتدار سیاسی در سطح بین المللی؛ به طوری که مسئولان سیاست خارجی، سرافرازانه در محافل و مجامع بین المللی از حقوق ملت مظلوم ایران دفاع می کردند

- واکنش کشورها به بهانه ی تهدید امنیت در خلیج فارس و اظهار نگرانی از گسترش انقلاب اسلامی در صورت تثبیت نظام جمهوری اسلامی؛

- وادار کردن سازمانهای منطقه ای و بین المللی به موضع گیری؛ به ویژه شورای امنیت سازمان ملل که سکوت خود را پس از چندین ماه از آغاز تجاوز عراق شکست و اقدام به صدور قطعنامه نمود

- شکست توان سیاسی و نظامی عراق و تردید حامیان او در توانایی نظامی ارتش عراق با وجود حمایت های مالی و سیاسی و نظامی گسترده

- ایجاد سرور و شادمانی یکپارچه در ملت ایران و تقویت وحدت ملی و انگیزه ی دفاعی در همه ی آحاد ملت و مسئولان

- محدود شدن فعالیت گروهک های ضد انقلاب و ستون پنجم در داخل، و نامید شدن از ادامه ی فعالیت ها و احساس ترس از خشم و غرور دینی و ملی مردم.

- آزاد سازی شهر خرمشهر و هویزه، پادگان حمید و تأمین کلیه اهداف و آزاد سازی ۵۴۰۰ کیلومتر مربع از خاک کشور عزیزمان ایران یا مجروح شدن ۱۶۰۰۰ تن و اسارت ۱۹۰۰۰ تن از افراد دشمن با انهدام ۱۵۰ تانک و نفر بر، ۲۰ هواپیما، ۲ فروند بالگرد، ۳۰ توپ و انهدام بیش از ۴۰۰ دستگاه تانک و نفر بر دشمن در این عملیات

- فراهم نمودن زمینه و بستر صدور قطعنامه ۵۹۸ که تا حدودی نسبت به سایر قطعنامه منصفانه تر بود

۳۷- دلایل و چرایی ادامه جنگ پس از عملیات بیت المقدس و آزادی خرمشهر از سوی ایران را توضیح دهید؟

برای عبور نیروهای ایران از مرز و ادامه جنگ پس از آزادی خرمشهر چند تا دلیل وجود دارد دلیل اول اینکه هیچ پیشنهاد صلح ارائه نشده بود و صرفاً پیشنهاد آتش بس بود که فرق صلح و آتش بس بسیار زیاد است مثل جنگ سوریه و اسرائیل یعنی آتش بس و صلح نا تمام دلیل دوم اینکه ایران از مرز دهلران به بالا حدود ۱۰۰۰ کیلومتر مربع از سرزمین ما در اختیار عراق بود دلیل سوم اینکه در جنوب هم در وضعیت توازن دفاعی نبودیم شهر بصره تا مرز ما ۲۰ کیلومتر ولی خرمشهر و آبادان ما تا مرز ۵۰۰ متر بود و عراق به راحتی شهرهای ما را ناامن

می کرد دلیل چهارم اینکه عراق و صدام قابل اعتماد نبود لذا هیچ تضمینی برای صلح وجود نداشت دلیل پنجم اینکه باید کاری می کردیم که جنگ زود تمام شود نه یک چالش مستمر و طولانی بوجود آید در واقع ادامه جنگ برای بدست آوردن صلح واقعی و پایدار صورت گرفت و این مهم پشت میز مذاکره بدست نمی آمد لذا ما با قدرت پس از آزادی خرمشهر جنگ را ادامه دادیم تا به صلح ختم شود و آخرش هم به قعطنامه ۵۹۸ ختم گردید. علاوه بر آن عراق معاهده ۱۹۷۵ را قبول نمی کرد و در حمله عراق به ایران ۱۵۰۰۰ کیلومتر مربع از خاک ما اشغال شد ولی پس از فتح خرمشهر ۱۰۰۰۰ کیلومتر آن آزاد گردید و ۲۵۰۰ کیلومتر مربع از خاک کشورمان بدون جنگ و با عقب نشینی عراق آزاد گردید و مابقی مناطق مرزی مانند منطقه خسروی و ارتفاعات آهنگران هنوز در دست دشمن بود و مقاومت برای پشیمان کردن دشمن از حمله مجدد از دیگر دلایل ادامه جنگ بود

۳۸- دلایل انجام عملیاتهای برون مرزی ایران و نتایج آن را توضیح داده و ضمن نام بردن

۵ عملیات برون مرزی واکنش عراق نسبت به این عملیاتها را نام ببرید؟

- انهدام ماشین جنگی دشمن و سلب فرصت سازماندهی مجدد آن
- وادار کردن مجامع بین المللی به تصمیمی عادلانه و شناسایی آغازگر جنگ
- تثبیت مواضع دفاعی رزمندگان اسلام، به طوری که ترسیم جغرافیایی تثبیت یا حوزه ی اطمینان بعد از فتح خرمشهر برای ما فراهم شد از اهداف این عملیاتها بود، عملیاتهای مهم برون مرزی عبارتند از رمضان، محرم، والفجر ۱ تا ۴، خیبر، بدر، والفجر ۸ کربلای ۴ و... واکنش عراق عبارت بود از انتقال جنگ به خلیج فارس، بمباران مناطق مسکونی، حمله به نفتکش ها، بمباران وسیع شیمیایی و ....

۳۹- وضعیت و دستاوردهای عملیات برون مرزی والفجر ۸ را توضیح دهید

این عملیات روز ۲۰ بهمن سال ۱۳۶۴ در غرب رودخانه اروند با رمز مقدس یا فاطمه زهرا(س) با عبور حدود ۲۰۰۰ غواص خط شکن برای آزاد سازی شهر فاو و اهتزاز پرچم ثامن الائمه بر مناره مسجد شهر فاو انجام شد
طرح ریزی عملیات فریب بزرگ عراق، طرح ریزی عملیات محدود، رعایت دقیق حفاظت و اطلاعات، کنترل اطلاعاتی دشمن و انتخاب منطقه غافلگیری از جمله ویژگیهای مهم این عملیات بود و وضعیت منحصر به فرد رودخانه اروند به شرح زیر می باشد

عرض ۷۰۰ تا ۱۲۰۰ متر طول ۱۷۵ کیلومتر طول رودخانه در مرز مشترک ایران و عراق ۸۱ کیلومتر (از شهر خین تا مصعب آن در خلیج فارس) عمق ۹ تا ۱۵ متر قابل کشتیرانی جزو مد رودخانه به ارتفاع حدود ۶ متر می باشد اعم نتایج این عملیات بشرح زیر می باشد

- آزادسازی بندر فاو

- هم مرز شدن با کشور کویت متحد اصلی صدام حسین

- انهدام سکوهاى پرتاب موشک عراق

- تأمین امنیت کشتی های خلیج فارس

- پیچیده ترین عملیات و طرح نظامی در جهان و نقطه عطف جنگ برای ایران

- نوآوری و ابتکار در عملیات آبی خاکی با عبور از رودخانه، جنگ با موانع، عملیات در دشت، ساحل، دریا، شهر، جنگل، زمین پست، زمین سست، دفاع در مقابل حملات شیمیایی و...

۴۰- وضعیت عملیات کربلای ۵ و نتایج و دستاوردهای آن را تشریح نمایید؟

این عملیات روز ۱۹ بهمن ۱۳۶۵ در منطقه جنوب و شلمچه با رمز مقدس یا فاطمه زهرا (س) و

با هدف تصرف شلمچه و پیشروی به سوی بصره انجام گرفت

موانع هلالی شکل، منطقه آبگرفتگی، سنگرهای بتونی، دکل های دیده بانی، سلاح ضد هوایی در خطوط موانع و میدانی گسترده مین از مشکلات عمده این عملیات بود نتایج این عملیات به

شرح زیر می باشد

- توازن قوای جمهوری اسلامی تثبیت شد

- زمینه تصویب قطعنامه ۵۹۸ در شورای امنیت فراهم شد

- ۱۲۲ تیپ دشمن از ۵۰ تا ۱۰۰ درصد منهدم شد

- از دشمن ۳۰ هزار کشته تا ۷۰ هزار تن مجروح و ۲۶۵۰ تن اسیر شدند

- ۸۷۰ تانک و نفر بر، ۱۰۰۰ خودرو، ۳۰۰ توپ ضد هوایی و صحرایی ۴۵

هوایما، ۲۰۰ خودرو، ۱۰۰ دستگاه مهندسی، ۲۰۰ توپ صحرایی و ۱۰۰ توپ ضد هوایی به غنیمت

گرفته شد

۴۱- مهمترین دلایل حمله منافقین در عملیات فروغ جاویدان را توضیح دهید؟

۱- سازمان منافقین به علت مواضع و اقدامات تروریستی گسترده اش در ایران، به هیچ وجه

راه بازگشتی برای خود باقی نگذاشت و حیات خود را فقط در مرگ نظام جمهوری اسلامی

می دید. لذا با تحلیل های واهی، عملیات نظامی را در رأس استراتژی خود قرار دادند

۲- پس از پذیرش قطعنامه ۵۹۸، سازمان منافقین کاملاً از سقوط جمهوری اسلامی ایران توسط عراق نا امید شد، بدین سبب با شروع عملیات گسترده ای تصمیم داشت در راه برقراری صلح سنگ اندازی کند و همچنین به جهانیان بفهماند که تحقق صلح با حاکمیت جمهوری اسلامی در کشور ایران منتفی است

۳- زمزمه های شک و تردید در صلاحیت رهبری سازمان و آثار ناامیدی در هوا داران آن، به دلیل اوضاع آشفته ی آنان در سطح جهانی و منطقه ای، در اقدام به عملیات خطرناکی برای تثبیت رهبری سر کرده ی منافقین و خروج از بن بست موجود مؤثر بود؛

۴- رژیم عراق نیز پس از قبول قطعنامه ۵۹۸ احساس کرد که حضور پر حجم منافقین در عراق در دسر ساز خواهد بود، لذا طی نشست های مشترک با سران منافقین، به آنان تضمین داد که ایران شکست پذیر است و کافی است که شما فقط نیروهای خود را به سوی ایران از شهری به شهر دیگر حرکت دهید.

۴۲- وضعیت عملیات فروغ جاویدان را تشریح نمائید

پس از پذیرش قطعنامه ۵۹۸ از سوی ایران سر لشکر فاضل تکریتی مدیر اطلاعاتی ارتش صدام و سپهبد صابر الدوری و مسعود رجوی در کاخ ریاست جمهوری با حضور صدام حسین تشکیل جلسه دادند. در این جلسه رجوی به صدام حسین گفت مولای من مطمئن باشید سازمان من ظرف چند ساعت وارد شهر همدان در ۲۵۰ کیلومتری مرز خواهد شد و صدام پس از کمی فکر اظهار کرد این همان فرصت طلایی است که من منتظرش بودم. و موافقت خود را با اجرای این عملیات که حادث شناخته شد اعلام نمود که هر چه نیاز دارند به آنها بدهید جدول زمانبندی و مسیر حرکت در عملیات فروغ جاویدان به شرح زیر برنامه ریزی شده بود.

- بیدار باش ساعت ۴ بامداد ۳ مرداد سال ۶۷
- ستون بندی و شروع حرکت ۶ بامداد
- عبور از مرزهای بین المللی ۸ بامداد
- آرایش در خط عراق و عبور از آن ۱۶ بعداز ظهر
- ورود به شهر کربلا ۱۸ بعداز ظهر
- ورود به اسلام آباد ۲۰ بعداز ظهر
- ورود به کرمانشاه بامداد ۴ مرداد
- ورود به همدان ۴ بامداد
- ورود به قزوین ۱۰ صبح
- اشغال تهران ۱۶ بعداز ظهر دوشنبه ۴ مرداد

۴۳- وضعیت عملیات مرصاد و دستاوردهای آن را توضیح دهید؟

عملیات مرصاد در جبهه میانی اسلام آباد کردند غرب در تاریخ ۶۷/۵/۵ تا ۶۷/۵/۱۰ با رمز یا علی (ع) شروع شد. این عملیات در حقیقت دفع عملیات فروغ جاویدان منافقین و شکست آنان بوده است.

این عملیات با استعداد ۶۰ گردان سپاه و پشتیبانی ارتش در مقابل ۲۵ گردان اعضای گروهک منافقین تحت حمایت صدام انجام گرفت در این عملیات ۲۳۰۰ نفر از منافقین کشته و ۲۸۰ نفر اسیر شدند و تعداد ۵۲۰ تانک و نفر بر منهدم و ۳۰ قبضه توپ ۱۰۶ میلی متری و ۱۷۰ قبضه خمپاره منهدم و وسایل و تجهیزات زیادی به غنیمت گرفته شده است اهداف این عملیات به شرح ذیل می باشد

- مقابله با حمله و جلوگیری از پیشروی منافقین در منطقه عمومی اسلام آباد
- آزاد سازی زمین های اشغال شده توسط منافقین با حمایت ارتش عراق در غرب کشور

۴۴- مفاد و فرایند قطعنامه ۵۹۸ را شرح دهید

قطعنامه ۵۹۸ دارای یک مقدمه و ده بند می باشد که در جلسه ۲۵۷۰ به اجماع توسط شورای امنیت به تصویب رسید مفاد این قطعنامه بر اساس مواد ۳۹ و ۴۰ منشور سازمان ملل تهیه گردیده فرایند آن به شرح زیر می باشد

- ۱- صدور قطعنامه ۵۹۸ توسط سازمان ملل در تاریخ ۳۱ تیر ۱۳۶۶
  - ۲- پذیرش رسمی توسط جمهوری اسلامی در تیر ۱۳۶۷
  - ۳- حمله مجدد عراق به ایران در ۳۱ تیر ۱۳۶۷
  - ۴- حمله منافقین در تاریخ ۳ مرداد ۱۳۶۷
  - ۵- پذیرش رسمی توسط عراق در ۱۵ مرداد ۱۳۶۷
- ۴۵- قطعنامه های صادره از سوی سازمان ملل در جنگ ایران و عراق را توضیح دهید؟

- قطعنامه اول شماره ۴۷۹ در مورخه ۶/۷/۱۳۵۹
- قطعنامه دوم شماره ۵۱۴ در مورخه ۲۳/۴/۱۳۶۱
- قطعنامه سوم شماره ۵۲۲ در مورخه ۱۲/۷/۱۳۶۱
- قطعنامه چهارم شماره ۵۴۰ در مورخه ۹/۸/۱۳۶۲
- قطعنامه پنجم شماره ۵۵۲ در مورخه ۱۱/۳/۱۳۶۳
- قطعنامه ششم شماره ۵۸۲ مورخه ۵/۱۲/۱۳۶۴
- قطعنامه هفتم شماره ۵۸۸ مورخه ۱۹/۷/۱۳۶۵

- قطعنامه هشتم شماره ۵۹۸ مورخه ۱۳۶۶/۴/۲۹

۴۶- مفاد قطعنامه ۵۹۸ را شرح دهید؟

- آتش بس فوری و بازگشت به مرزهای بین المللی

- حضور ناظران بین المللی

- همکاری با دبیرکل سازمان ملل برای حل جامع اختلافات

- خویشتنداری کشورهای ایران و عراق

- همکاری کشورهای همسایه و منطقه

- تعیین خسارت توسط سازمان های بین المللی

- تعیین متجاوز توسط هیئت بی طرف

- آزادی بدون تأخیر اسراء

ویژگیهای قطعنامه ۵۹۸:

- برای اولین بار از لفظ منازعه به جای وضعیت در این قطعنامه استفاده شده است

- وحدت نظر بین ۵ عضو دائمی شورای امنیت

- تبدیل حالت ارشادی قبل به دستوری و تحکمی

- نسبت به سایر قطعنامه ها از همه مفصلتر بود

- بازهم ابراز تأسف در حمله به مناطق مسکونی و کشتی ها

- متأسفانه بازهم متجاوز معرفی نشده است

۴۷- مهمترین دلایل و عوامل پذیرش قطعنامه ۵۹۸ از سوی ایران را توضیح دهید؟

- تغییر استراتژی حمایت مستقیم از صدام، تحت پوشش حفظ صلح و امنیت بین المللی در

خلیج فارس

- معرفی صدام به عنوان چهره ی صلح طلب در محافل بین المللی

- کاربرد وسیع سلاح های شیمیایی و میکروبی توسط عراق

-تهدیدات بین المللی

- سلب دفاع مشروع از ایران

- تغییر روند تحولات در جبهه های نبرد

- تحریم تسلیحاتی ایران

-تدابیر امام راحل پس از مشورت با کارشناسان کشوری و لشگری و با حفظ مصالح انقلاب و

نظام اسلامی در واقع امام عراق و آمریکا و حامیان صدام را غافلگیر کرده است امام می فرماید

قبول قطعنامه و نوشیدن جام زهر مسأله بسیار تلخ و ناگواری برای همه و خصوصاً برای من بود من تا چند روز قبل متعهد به همان شیوه دفاع و مواضع اعلام شده بودم و مصلحت انقلاب را در اجرای آن می دیدم ولی در مقطع کنونی قبول قطعنامه را به مصلحت انقلاب و نظام می دانم

۴۸- مواضع شورای امنیت در خصوص حمله عراق به ایران و به کویت را مقایسه و تطبیق دهید؟

- شورای امنیت در طول ۸ سال جنگ فقط ۸ قطعنامه در شرایط خاص و با اشکالات و ابهامات جدی حقوقی صادر کرده کرده است که اولین آن ۶روز پس از آغاز تجاوز و دومی آن ۲۱ ماه بعد و پس از آزادی خرمشهر صورت گرفت

- لیکن در تجاوز عراق به کویت در سال ۱۳۶۹ در طول ۴ماه ۱۲ قطعنامه صادر کرده است که اولین آن کمتر از ۲ ساعت پس از حمله عراق صورت گرفت که در تاریخ شورای امنیت بی سابقه بوده است و صرفاً ۵مورد آن در ماه اول و ۴مورد در ماه دوم صادر می شود

- در اولین قطعنامه حمله به ایران از لفظ وضعیت و برای حمله به کویت از لفظ تجاوز استفاده شده است

- عراق پس از ۱۱سال تجاوز به ایران آن هم از سوی دبیرکل به عنوان متجاوز شناخته شده است ولی در حمله به کویت کمتر از ۲ ساعت آن هم از سوی شورای امنیت به عنوان متجاوز شناخته شده است

- فضای قطعنامه های ایران بیشتر توصیه، ارشادی و چند پهلو بوده است و متجاوز سه سال پس از آتش بس معرفی می شود در حالی که برای کویت بلافاصله محکومیت متجاوز بصورت الزام آور انجام می شود

- آیا مردم آزاده دنیا حق دارند که به سازمانهای مدعی حقوق بشر خصوصاً شورای امنیت اعتماد نداشته باشند

۴۹- اهداف عراق و آمریکا در حمله به مناطق مسکونی، کشتیهای نفتکش، مناطق مسکونی و استفاده وسیع از عوامل شیمیایی و حمله مجدد به ایران پس از پذیرش قطعنامه ۵۹۸ توسط ایران چه بوده است؟

- ایجاد رعب و وحشت و عملیات روانی در بین مردم و رزمندگان اسلام

- کاهش توان رزمی جمهوری اسلامی

- متوقف کردن پیشروی رزمندگان اسلام

- تعداد ۲۷۶۹ حمله موشکی و هوایی به ۱۲۷ شهر ایران در همین راستا صورت گرفت

- وادار کردن جمهوری اسلامی به قبول صلح تحمیلی
- وابستگی شدید ایران به صدور نفت از نظر اقتصادی
- ناامن جلوه دادن خلیج فارس برای دنیا
- فراهم نمودن زمینه و بستر حضور کشورهای استکباری مثل آمریکا و انگلیس
- کمک اطلاعاتی آمریکا به عراق و حمله مستقیم آمریکا به سکوه‌های نفتی نصر و سلمان
- حمله به هواپیمای مسافربری حمله به ناوچه‌های پیکان و جوشن بیانگر دخالت مستقیم به نفع عراق در مرحله پایان جنگ بود

۵۰- دستاوردهای داخلی دفاع مقدس را نام ببرید؟

الف: سیاسی و امنیتی

- ایجاد ثبات داخلی با از بین بردن گروه‌های ضد انقلاب داخلی
- تحکیم وحدت و انسجام ملی در جامعه
- رشد روابط سیاسی و دیپلماسی کشور - تزکیه نظام اداری کشور

ب: اجتماعی و فرهنگی

- تحکیم روابط اجتماعی - تکرار حماسه عاشورا و تجلی شهادت
- مشارکت اقشار مختلف مردم به خصوص قومیت‌ها
- احیاء نقش مساجد - اعتماد به نفس و خودباوری - تولد تفکر بسیجی در کشور
- رشد فضائل اخلاقی و باورهای دینی
- قناعت و صرفه جویی
- اثبات کارآمدی دینی

ج: نظامی:

- شکل‌گیری مقاومت مردمی - خودکفایی و خوداتکایی نیروهای مسلح
- تحول در صنایع دفاعی کشور - تکامل سازمان رزم ارتش و سپاه
- ظهور اندیشه‌های دفاعی امام خمینی (ره) - تثبیت اقتدار جمهوری اسلامی
- اخراج ارتش بعث عراق از سرزمین مقدس اسلامی

۵۱- دستاوردهای خارجی دفاع مقدس را نام ببرید؟

- تثبیت نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران
- ارائه الگوی مبارزه با استکبار و بیداری اسلامی

- نقش ویژه ایران در امنیت منطقه
- تردید در بیطرفی سازمانهای بین المللی
- آزمون حقوق بشر - آزمون کار آمدی نظام جمهوری اسلامی
- اعتماد به نفس جمهوری اسلامی در تأمین امنیت منطقه
- شناخت دوست و دشمن

۵۲- دستاوردهای عراق علیه ایران را توضیح دهید؟

- پذیرش مجدد معاهده ۱۹۷۵ الجزایر توسط عراق
- اعلام متجاوز بودن عراق توسط دبیر کل وقت سازمان ملل
- حمله به کویت به دلیل جبران شکست از ایران
- متن نامه صدام به علی اکبر هاشمی رفسنجانی رئیس جمهور ایران بدین شرح است:
 «با این تصمیم ما دیگر همه چیز روشن شده و بدین ترتیب همه آنچه را که می خواستید و بر آن تکیه می کردید تحقق می یابد و دیگر اقدامی جز مبادله اسناد باقی نمی ماند . تا با هم از موضع مسئولیت نظاره گر واقعی حیات جدیدی سرشار از تعاون در سایه اصول اسلام باشیم حقوق یکدیگر را محترم شمرده و بدین وسیله کسانی را که سعی می کنند از آب گل آلود ماهی بگیرند از سواحل خود دور کنیم و چه بسا در جهاتی همکاری کنیم که در نتیجه آن خلیج به دریاچه صلح و امنیت و عاری از ناوگانها و نیروهای بیگانه که در کمین ما نشسته اند مبدل شود مضافاً اینکه همکاری مزبور می تواند شامل جنبه های دیگر زندگی شود
 الله اکبر والله الحمد صدام حسین رئیس جمهور عراق ۲۳ محرم ۱۴۱ هجری ۱۴ اوت ۱۹۹۰»

۵۳- تشابه معنا دار دوران دفاع مقدس با حادثه عاشورا را شرح دهید؟

- هردو برای حفظ اسلام
- یاران هردو کانون عشق و ایثارند - دشمن هردو در نهایت قساوتند
- شکیبایی زنان همچون زینب صبور و روشنگر
- هردو جریان رسواگر ستم و چهره تزویر
- جلوه گاه ارزش های اخلاقی و درس های سازنده
- پایان هر کدام، شروع نهضت دیگر بودند که آن تا قیام حضرت صاحب و این بیداری اسلامی کشورهای اسلامی
- هردو ضمانت بقای انقلاب خود بودند، آن بیش از یک هزار سال و این بیش از سی سال

۵۴- آمار اقشار ایثارگر در دفاع مقدس به چه میزان بوده است آن را با تلفات عراق مقایسه

نمائید؟

- تعداد شهدای مجرد ۱۵۰۲۳۸ و تعداد شهدای متأهل ۶۰۸۲۴ نفر
- تعداد شهدای مونث مجرد ۳۵۳۳ نفر و متأهل ۲۸۹۴ نفر
- جمع شهدای مونث و مذکر متأهل و مجرد ۲۱۷۴۸۹ نفر
- شهدای پیروزی انقلاب اسلامی ۲۸۲۸ نفر
- شهدای شرارت‌های ضد انقلاب ۱۶۹۸۶ نفر
- شهدای اشرار و قاچاقچیان ۲۷۷۲ نفر
- درگیری با عراق ۱۷۲۰۵۶ نفر
- بمباران شهرها ۱۵۹۵۹ نفر
- سایر وقایع ۶۸۷۸ نفر
- آمار جانبازان زیر ۲۵٪ ۲۱۹۵۰۰ نفر
- آمار جانبازان بالای ۲۵ درصد ۱۷۹۰۰۰ نفر
- جمع جانبازان ۳۹۸۵۰۰ نفر
- آمار شهدا جنگ ایران ۱۸۸۰۱۵ نفر آزادگان ۴۲۱۷۵ نفر مجروحین و جانبازان ۵۵۶۳۳۹ نفر
- تلفات عراق در جنگ کشته و مفقود ۵۲۰۰۰۰ نفر و اسراء ۷۲۳۶۳ نفر مجروحین ۷۰۰۰۰۰ نفر
- در جنگ جهانی اول تلفات کشور ایران به واسطه حضور ارتش بریتانیا از سال ۱۹۱۷ تا سال ۱۹۱۹ بیش از ۸۰۰۰۰۰۰ نفر بود که بیشتر بنخاطر گرسنگی و سوء تغذیه فوت کردند

۵۵- مهمترین پیا مها و انتظارهای شهیدان را بنویسید؟

- اطاعت از ولایت فقیه
- نماز
- جلب رضایت خدا
- رعایت حجاب
- پاسخ به ندای امام حسین
- دعوت به نیکی و احسان
- معامله جان و مال با خدا
- فداکاری برای حفظ اسلام
- سفارش به شناخت راه امام خمینی
- دعوت به ادامه ی راه شهیدان
- سفارش به اقامه ی نماز

- پرهیز از دنیا طلبی
- پاسداری از انقلاب
- توجه به فرهنگ شهادت
- دعوت به مسئولیت پذیری در اسلام
- بصیرت و آگاهی
- دعوت به امر به معروف و نهی از منکر

۵۶- مهم ترین اوصاف ایثارگران و رزمندگان را نام ببرید؟ یکی را به اختصار توضیح

دهید؟

- ایمان به خدا
- بینش و آگاهی
- ولایت پذیری
- دنیا گریزی و ساده زیستی
- دعا و نیایش

مهمترین عامل قدرت و تحرک یک رزمنده و مدافع اسلام ایمان به خداست؛ زیرا خداوند متعال مبداء و منشاء قدرت است و به هر کاری که اراده کند، تواناست. لذا وقتی یک مدافع خود را به منبع اصلی قدرت و حیات متصل می کند از هیچ قدرتی جز او ترس و وحشت به دل راه نمی دهد و این سرمایه ی بزرگی است که تنها مجاهد فی سبیل الله و مدافع معتقد به خدا، از آن بهره مند است و تکیه گاه اصلی رزمندگان ما نیز در طی هشت سال دفاع مقدس، همین قدرت لایزال بود، به طوری که امام راحل نیز در این مورد بیاناتی داشتند که مصداق عینی آیه ذیل است که ترجمه آن اینگونه می باشد محققاً آنانی که گفتند پروردگار ما خدای یکتا است و بر این پیمان استوار ماندند، فرشتگان رحمت الهی بر آنها نازل شوند و گویند: دیگر هیچ ترس و اندوهی از گذشته ی خود نداشته باشید و شما را با آن بهشتی که وعده داده شده اید، بشارت باد-

۵۷- دستاوردهای دفاع مقدس از دیدگاه امام خمینی (ره) در پیام به خانواده شهدا ۶۷/۱۲/۳

- هرروز ما در جنگ برکاتی داشتیم که در همه صحنه ها از آن بهره جسته ایم
- ما انقلابمان را در جنگ به جهان صادر نموده ایم
- ما مظلومیت خویش و ستم متجاوزان را در جنگ ثابت نموده ایم
- ما در جنگ پرده از تزویر جهان خواران کنار زده ایم
- ما در جنگ دوستان و دشمنانمان را شناخته ایم

- ما در جنگ به این نتیجه رسیده ایم که باید روی پای خود بایستیم
- ما در جنگ ابهت دو ابر قدرت شرق و غرب را شکستیم
- ما در جنگ ریشه های انقلاب پر بار اسلامیمان را محکم کردیم
- مادر جنگ حس برادری و وطن دوستی را در نهاد یکایک مردمان باور کردیم
- ما در جنگ به مردم جهان و خصوصاً مردم منطقه نشان دادیم که علیه تمامی قدرت ها و ابر قدرتها سالیان سال می توان مبارزه کرد
- جنگ ما کمک به فتح افغانستان را به دنبال داشت
- جنگ ما فتح فلسطین را به دنبال خواهد داشت
- جنگ ما موجب شد که تمامی سردمداران نظامهای فاسد در مقابل اسلام احساس ذلت کنند
- جنگ ما بیداری پاکستان و هندوستان را به دنبال داشت
- تنها در جنگ بود که صنایع نظامی ما از رشد آنچنانی برخوردار شد
- از همه اینها مهمتر استمرار روح اسلام انقلابی در پرتو جنگ تحقق یافت
- جنگ ما جنگ حق و باطل بود و تمام شدنی نیست
- جنگ ما جنگ فقر و غنا بود
- جنگ ما جنگ ایمان و رزالت بود و این جنگ از آدم تا خاتم زندگی وجود دارد
- علاقه به اسلام شناسی در آمریکا و اروپا و آسیا و آفریقا یعنی کل جهان از جنگ ماست
- ما در جنگ برای یک لحظه هم نادم و پشیمان نیستیم
- راستی مگر فراموش کرده ایم که برای ادای تکلیف جنگیده ایم و نتیجه فرع آن بود

۵۸- زمان خاتمه جنگ و دلایل انتخاب مردادماه به عنوان پایان جنگ را توضیح دهید؟

- ۱- آخرین نبردها در مرداد ماه سال ۱۳۶۷ و با برتری ایران انجام شد و پس از آن هیچ درگیری صورت نگرفت
- ۲- صدام پس از شکست در حمله به خرمشهر و حمله به کرمانشاه قطعنامه ۵۹۸ را در مرداد ماه پذیرفت
- ۳- برقراری آتش بس و استقرار نیروهای سازمان ملل «یونیمگ» در هفته آخر مرداد ماه ۱۳۶۷ صورت گرفت
- ۴- پذیرش قرارداد ۱۹۷۵ الجزیره در هفته آخر مردادماه ۱۳۶۹ صورت گرفت
- ۵- آزادی اسرای ایرانی (آزادگان) در هفته آخر مردادماه صورت گرفت
- ۶- آخرین عقب نشینی نیروهای عراقی در مرداد ماه صورت گرفته است

لذا پیشنهاد می گردد یک گروه تحقیق ملی از سیاسیون و نظامی ها تشکیل و بصورت رسمی سال و ماه و هفته پایان جنگ را اعلان و دستاوردهای جنگ را به صورت دقیق به مردم اعلان کنند . و هفته پایان جنگ را و هفته آغاز جنگ که اولی هفته پیروزی و دومی هفته مقاومت و دفاع است را از یکدیگر تفکیک و نام گذاری کرد . در اکثر کشورهای جهان جشن پایان جنگ یکی از مهمترین جشن های آنها را شکل می دهد در روسیه روز فتح برلین و استقرار ارتش سرخ در آلمان شرقی را روز پایان جنگ اعلان کرده اند و آنرا جشن می گیرند

۵۹- جدول مقایسه جنگ ایران با جنگ های بزرگ از نظر زمانی

- جنگ اول جهانی ۱۹۱۴ تا ۱۹۱۷، ۵۱ ماه ۱۵۵۸ روز
- جنگ جهانی دوم ۱۹۳۹ تا ۱۹۴۵، ۷۲ ماه ۲۱۹۱ روز
- جنگ دو کره ۱۹۵۰ تا ۱۹۵۳، ۳۷ ماه، ۱۱۲۷ روز
- جنگ ایران و عراق ۱۹۸۰ تا ۱۹۸۸، ۹۵ ماه ۲۸۸۷ روز

۶۰- سبک و شیوه جنگ فرماندهان و رزمندگان در جبهه را نام ببرید

- شیوه متفاوت و بومی بر اساس برادری
- مشورت با فرماندهان سطوح مختلف
- شیوه های اقناعی در پذیرش و انجام کارها
- توکل در تصمیم گیری ها
- تکلیفی عمل نمودن در کارها

۶۱- عوامل پیروزی ایران بر عراق را نام ببرید؟

- رهبری و مدیریت حضرت امام خمینی در ۸ سال دفاع مقدس
  - نقش مردم در پشتیبانی از جنگ
  - وحدت و همبستگی ملی
  - وحدت نیروهای مسلح
  - ابتکارات و خلاقیت ها توسعه تجربی در جنگ
  - بهره گیری از متخصصین لشکری و کشوری
- ۶۲- نتایج نهایی دفاع مقدس را نام ببرید؟

- آزادی تمام سرزمینهای اشغالی
- ما آماده حمله به بصره در پایان جنگ بودیم که با توصیه حضرت امام به سبب قبول قطعنامه ۵۹۸ از سوی ایران ممانعت به عمل آمد
- پذیرش قطعنامه ۵۹۸ پس از شکستهای پی در پی توسط عراق به سبب ترس از حملات ایران به داخل خاک عراق
- برقراری آتش بس
- آزادی آزادگان سرافراز از بند رژیم صدام
- اعلان قرارداد ۱۹۷۵ به عنوان مبنای تعیین مرزهای ایران و عراق
- اعلام متجاوز بودن صدام و شروع کننده جنگ توسط دبیر کل سازمان ملل متحد
- حمله به کویت برای توجیه شکست از ایران
- پایان جنگ با پیروزی ایران و از موضع قدرت صورت گرفت
- برتری طی ۶/۵ سال جنگ در مقابل ۱/۵ سال برتری عراق
- حفظ و استقلال و تثبیت جمهوری اسلامی ایران
- مدت نبرد فعال جنگ ایران و عراق: در طول جنگ ۲۸۸۷ روز پدافند طرفین ۱۷۸۵ روز، آفند خودی ۷۹۳ روز آفند عراق ۳۰۹ روز
- شکست استراتژی عراق و حامیان او
- عدم دستیابی عراق به اهداف از پیش تعیین شده خود در جنگ ۸ ساله
- ۶۳- نقش رهبری امام خمینی در پیروزی ایران در ۸ سال دفاع مقدس را توضیح دهید؟
- دادن روحیه به ملت و رزمندگان طی چند پیام در مرحله تهاجم عراق به ایران
- حذف تفکر لیبرالی در مرحله دوم جنگ که باعث پیروزی ایران شد
- بسیج همگانی و مردمی نمودن جنگ با دستور تشکیل بسیج ۲۰ میلیونی
- مبارزه با عوامل بازدارنده داخلی و خارجی
- تقویت روحیه معنوی و دفاعی رزمندگان
- ایجاد فرهنگ تکلیفی عمل کردن در بین رزمندگان
- ارائه تدابیر، رهنمودها در کلیه مراحل دفاع مقدس به فرماندهان، رزمندگان و مردم ایران

موفق باشید